

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ป.๕

คู่มือครู อจท.

ใช้ประกอบการสอนคู่กับหนังสือเรียน

- เพิ่ม คำแนะนำการใช้
- เพิ่ม คำอธิบายรายวิชา
- เพิ่ม Pedagogy
- เพิ่ม Teacher Guide Overview
- เพิ่ม Chapter Overview
- เพิ่ม ข้อสอบเน้นการคิด
- เพิ่ม ทักษะ 21st Century Skills

- วิริยะ บุญยะนิवासน์ ○ สุพน ทิมอ่ำ
- เขียวลักษณ์ อักษร ○ ดร.ณัฐพร ยวงเงิน

▲ ภาพปกนี้มีขนาดเท่ากับหนังสือเรียนฉบับจริงของนักเรียน

คู่มือครู

สังคมศึกษา ป.5

ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียงหนังสือเรียน

นางสาววิริยะ บุญยะนิวาสณ์
นางสุพน ทิมอ่ำ
นางสาวเยาวลักษณ์ อักษร
ผศ. ดร.ณัฐพร ยวงเงิน

ผู้เรียบเรียงคู่มือครู

นายกมล จันช็อง
นายสาธิต นิจรมย์

พิมพ์ครั้งที่ 1

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
รหัสสินค้า 1543046

ผู้ตรวจหนังสือเรียน

ผศ. ดร.ไชยนันท์ ปัญญาศิริ
ผศ. ดร.วิทยา วิสูตรเรืองเดช
นายวัลลภ เลิศศรี
นางณัฐรส พัฒนารมย์
นายมนโธรม ทองมหา
นางแมนเดือน สุขบำรุง

บรรณาธิการคู่มือครู

ผศ. ดร.ณัฐพร ยวงเงิน
นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

บรรณาธิการหนังสือเรียน

นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

อักษ

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร./แฟกซ์ 0 2622 2999 (จัดไปรษณีย์ 20 คู่มือ)

เว็บไซต์: บริษัท ไทยรับแปล จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

คำแนะนำการใช้

คู่มือครู สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.5 จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางวางแผนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประกันคุณภาพผู้เรียน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

คำแนะนำการใช้ ช่วยสร้างความเข้าใจ เพื่อใช้คู่มือครูได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำอธิบายรายวิชา แสดงขอบข่ายเนื้อหาสาระของรายวิชา ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรกำหนด

Pedagogy ช่วยสร้างความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Teacher Guide Overview ช่วยให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดของรายวิชาก่อนที่จะลงมือสอนจริง

Chapter Overview ช่วยสร้างความเข้าใจและเห็นภาพรวมในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย

Chapter Concept Overview ช่วยให้เห็นภาพรวม Concept และเนื้อหาสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

ข้อสอบเน้นการคิด เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่การสอนในระดับต่างๆ

กิจกรรม 21st Century Skills กิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

STEM Project แนวทางการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรม และคณิตศาสตร์ไปใช้เชื่อมโยงและแก้ปัญหาในชีวิตจริง

โซน 1 ช่วยครูจัดการเรียนการสอน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครูผู้สอน โดยแนะนำขั้นตอนการสอน และการจัดกิจกรรมอย่างละเอียด เพื่อให้นักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัด

โซน 2 ช่วยครูเตรียมสอน

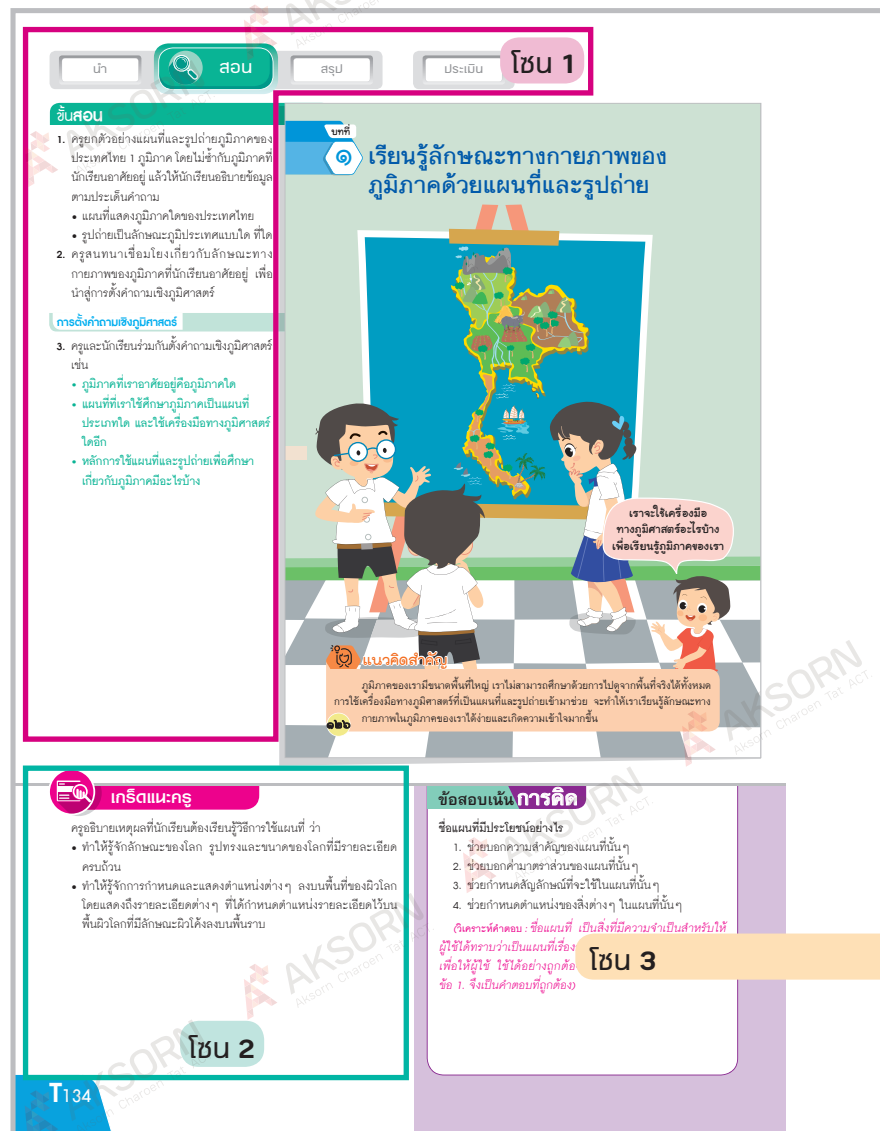
โดยประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับครู เพื่อนำไปประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

เกร็ดแถมครู

ความรู้เสริมสำหรับครู ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต แนวทางการจัดกิจกรรม และอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

นักเรียนควรรู้

ความรู้เพิ่มเติมจากเนื้อหา สำหรับอธิบายเพิ่มเติมให้กับนักเรียน

โดยใช้หนังสือเรียน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.5 และแบบฝึกปฏิบัติทักษะรวบยอด สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.5 ของบริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด เป็นสื่อหลัก (Core Material) ประกอบการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยคู่มือครูมีองค์ประกอบ ที่ง่ายต่อการใช้งาน ดังนี้

โซน 1

หน้า

สอน

สรุป

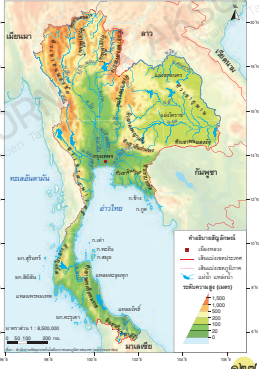
ประเมิน

๑ การใช้แผนที่และรูปถ่ายในการศึกษา ลักษณะทางกายภาพ

๑. แผนที่

แผนที่ที่เราใช้ในการศึกษาลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคต่าง ๆ คือ แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งมีสัญลักษณ์ สี เส้น เพื่อสื่อความหมาย เช่น ใช้สีที่แตกต่างกันในการบอกระดับความสูงต่ำของภูมิภาค ใช้เส้นเพื่อบอกเส้น ทางของแม่น้ำหรือ ถนน นอกจากนี้ แผนที่ยังบอกทิศทาง ทิศทางภูมิศาสตร์ ช่วยให้เราารู้ถึงตำแหน่งที่ตั้ง ระยะจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง ซึ่งช่วยให้เราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่ได้

แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทย

ข้อสอบเน้น การคิด

ถ้าหากแผนที่ไม่แสดงทิศทาง ให้ถือว่าด้านใดของแผนที่เป็นทิศเหนือ

1. บน

2. ล่าง

3. ขวา

4. ซ้าย

วิเคราะห์คำตอบ: โดยส่วนมาก ทิศเหนือจะถูกกำหนดด้วยอักษรตัวอักษรในที่มีสัญลักษณ์ดังกล่าวนี้อยู่เสมอ ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

นักเรียนควรรู้

๑ แผนที่ ของชาวเมโสโปเตเมีย เป็นแผนที่ที่ชุดพบและมีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลก คาดว่าทำขึ้นเมื่อ 2,300 ปี ก่อนพุทธศักราช ทำจากดินเหนียว ใช้สำหรับแสดงทิศทางในดินแดนแห่งหนึ่ง แผนที่นี้ถูกพบบริเวณลุ่มน้ำยูเฟรติส แหล่งอารยธรรมโบราณ รายละเอียดบนแผนที่แสดงถึงบริเวณลุ่มน้ำซึ่งอยู่ระหว่าง หุบเขา

ชาวกรีกโบราณ เป็นผู้วางรากฐานการทำแผนที่ เริ่มด้วยการพิสูจน์ว่า โลกกลมในปี พ.ศ. 323 และมีการวัดขนาดของโลกโดยเอราตอสเทนีส (Eratosthenes) ใช้หลักทางคณิตศาสตร์ โดยสร้างเส้นสมมติที่เรียกว่า เส้นขนานและเส้นเมริเดียน

โซน 2

T135

โซน 3 ช่วยครูเตรียมนักเรียน

ประกอบด้วยแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมและเสนอแนะแนวข้อสอบ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน

กิจกรรม 21st Century Skills

กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้มาสร้างชิ้นงานหรือทำกิจกรรมรวบยอด เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่ระบุในทักษะศตวรรษที่ 21

ข้อสอบเน้นการคิด

ตัวอย่างข้อสอบที่มุ่งเน้นการคิด มีทั้งปรนัย-อัตนัย พร้อมเฉลยอย่างละเอียด

กิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กิจกรรมเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กิจกรรมท้าทาย

เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อต่อยอดสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และต้องการท้าทายความสามารถในระดับที่สูงขึ้น

กิจกรรมสร้างเสริม

เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาการเรียนรู้

กิจกรรม Geo-Literacy (ภูมิศาสตร์)

เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

บูรณาการอาเซียน

ความรู้เสริมหรือการเชื่อมโยงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน

สื่อ Digital

การแนะนำแหล่งเรียนรู้และแหล่งค้นคว้าจากสื่อ Digital ต่าง ๆ

แนวทางการวัดและประเมินผล

เสนอแนะแนวทางการบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด

คำอธิบายรายวิชา

สังคมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลาเรียน 80 ชั่วโมง/ปี

ศึกษา วิเคราะห์ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และหลักในการพัฒนาชาติไทย พุทธประวัติตั้งแต่เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ จนถึงพุทธกิจสำคัญ หรือประวัติศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดองค์ประกอบและความสำคัญของพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตามไตรสิกขา หลักธรรมทางศาสนา ศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนา ตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ตามมรยาตของศาสนิกชนที่ดี เคารพพระรัตนตรัย ศึกษาวิเคราะห์วิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ และวิธีเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาของชุมชน อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ หลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์ บทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร พร้อมทั้งจำแนกผลดีและผลเสียของการกู้ยืม ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของตนเอง ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาคของตน อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตในภูมิภาคของตน พร้อมทั้งนำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคของตน

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการสืบค้นและสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ ทักษะทางภูมิศาสตร์ ทักษะศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3, ป.5/4, ป.5/5, ป.5/6, ป.5/7

ส 1.2 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3

ส 2.1 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3, ป.5/4

ส 2.2 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3

ส 3.1 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3

ส 3.2 ป.5/1, ป.5/2

ส 5.1 ป.5/1, ป.5/2

ส 5.2 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3

รวม 27 ตัวชี้วัด

Pedagogy

คู่มือครู

สังคมศึกษา ป.5

คู่มือครู สังคมศึกษา ป.5 เล่มนี้ ผู้จัดทำได้ออกแบบการสอน (Instructional Design)

อันเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการสอนที่เปี่ยมด้วยประสิทธิภาพและมีความหลากหลายให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด รวมถึงสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยครูสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในรายวิชาสังคมศึกษา นี้ได้นำรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es Instructional Model) มาใช้ในการออกแบบการสอน ดังนี้

รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es Instructional Model)

ด้วยจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ผู้จัดทำจึงได้เลือกใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es Instructional Model) ซึ่งเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดและการลงมือทำ เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

นอกจากใช้รูปแบบการสอนแบบ 5Es เป็นวิธีการหลักแล้ว ยังมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ ที่หลากหลาย เช่น การแก้ปัญหา การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ

วิธีการสอน (Teaching Method)

ผู้จัดทำเลือกใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เช่น การทดลอง การสาธิต การอภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้รูปแบบการสอนต่าง ๆ ที่เลือกนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้จากประสบการณ์การคิด และการลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และเกิดทักษะที่จำเป็นต่อการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

เทคนิคการสอน (Teaching Technique)

ผู้จัดทำเลือกใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับเรื่องที่เรียน เพื่อส่งเสริมวิธีสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้คำถาม การเล่นเกม เพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเทคนิคการสอนต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในขณะที่เรียน และสามารถปฏิบัติงานกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

ทักษะการเรียนรู้ที่ได้

- ทักษะการแก้ปัญหา
- ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ทักษะการคิดสร้างสรรค์
- ทักษะการทำงานร่วมกัน
- ทักษะการสื่อสาร
- ทักษะทางภูมิศาสตร์

Teacher Guide Overview

สังคมศึกษา ป.5

หน่วยการเรียนรู้/บท	ตัวชี้วัด	ทักษะที่ได้	เวลาที่ใช้	การประเมิน	สื่อที่ใช้
1 ความสำคัญ และ ประวัติ พระพุทธรูป ศาสนา	ส 1.1 ป.5/1 วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธรูปศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักในการพัฒนาชาติไทย ส 1.1 ป.5/2 สรุปพุทธประวัติตั้งแต่เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์จนถึงพุทธกิจสำคัญ หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด ส 1.1 ป.5/4 อธิบายองค์ประกอบและความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	- ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการให้คำจำกัดความ	3 ชั่วโมง	- ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	- หนังสือเรียน - ใบงาน - บัตรภาพ - วีดิทัศน์การ์ตูน - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ
1 ลักษณะ ของศาสนา	ส 1.1 ป.5/5 แสดงความเคารพพระรัตนตรัย และปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ส 1.1 ป.5/7 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม	- ทักษะการนำความรู้ไปใช้	7 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	- หนังสือเรียน - ใบงาน - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ

หน่วยการเรียนรู้/บท	ตัวชี้วัด	ทักษะที่ได้	เวลาที่ใช้	การประเมิน	สื่อที่ใช้
1 เรียนรู้แบบอย่างที่ดี	ส 1.1 ป.5/3 เห็นคุณค่าและประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาตก เรืองเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	- ทักษะการรวบรวมข้อมูล - ทักษะการเชื่อมโยง - ทักษะการทำให้กระจ่าง	4 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	- หนังสือเรียน - ใบงาน - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ
1 ศาสนิกชนที่ดี	ส 1.1 ป.5/6 เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ส 1.2 ป.5/1 จัดพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถืออย่างเรียบง่าย มีประโยชน์ และปฏิบัติตนถูกต้อง ส 1.2 ป.5/2 ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนด และอภิปรายประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ส 1.2 ป.5/3 มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด	- ทักษะการรวบรวมข้อมูล - ทักษะการนำความรู้ไปใช้	6 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจรายงานผลการปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ - ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน	- หนังสือเรียน - บัตรภาพ - วิดีทัศน์ - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ

หน่วย การเรียนรู้/บท	ตัวชี้วัด	ทักษะที่ได้	เวลาที่ ใช้	การประเมิน	สื่อที่ใช้
2 สิทธิเด็ก	ส 2.1 ป.5/2 เสนอวิธีการ ปกป้องคุ้มครองตนเองหรือ ผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก	- ทักษะกระบวนการ คิดแก้ปัญหา	5 ชั่วโมง	- ตรวจสอบทศสอบก่อนเรียน - ตรวจสอบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจสอบฝึกปฏิบัติ - ตรวจสอบวัด	- หนังสือเรียน - ใบงาน - ข่าวเกี่ยวกับ เด็กถูกละเมิด สิทธิ - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัด
2 พลเมืองดี ตามวิถี ประชาธิปไตย	ส 2.1 ป.5/1 ยกตัวอย่างและ ปฏิบัติตนตามสภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดี	- ทักษะการรวบรวม ข้อมูล - ทักษะการเชื่อมโยง - ทักษะการนำ ความรู้ไปใช้	5 ชั่วโมง	- ตรวจสอบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจสอบบันทึกความดี - ตรวจสอบฝึกปฏิบัติ - ตรวจสอบวัด	- หนังสือเรียน - ใบงาน - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัด
2 วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	ส 2.1 ป.5/3 เห็นคุณค่า วัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการ ดำเนินชีวิตในสังคมไทย ส 2.1 ป.5/4 มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญา ท้องถิ่นของชุมชน	- ทักษะการรวบรวม ข้อมูล - ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการจำแนก ประเภท - ทักษะกระบวนการ คิดอย่างมี วิจารณญาณ	7 ชั่วโมง	- ตรวจสอบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจสอบฝึกปฏิบัติ - ตรวจสอบวัด	- หนังสือเรียน - ใบงาน - เพลง - สถานการณ์ ตัวอย่าง - บัตรภาพ - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัด

หน่วยการเรียนรู้/บท	ตัวชี้วัด	ทักษะที่ได้	เวลาที่ใช้	การประเมิน	สื่อที่ใช้
2 การปกครองส่วนท้องถิ่น	ส 2.2 ป.5/1 อธิบายโครงสร้างอำนาจหน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ส 2.2 ป.5/2 ระบุบทบาทหน้าที่และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น ส 2.2 ป.5/3 วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- ทักษะการจำแนกประเภท - ทักษะการเชื่อมโยง - ทักษะการเปรียบเทียบ - ทักษะการให้เหตุผล - ทักษะการสรุปลงความเห็น - ทักษะการรวบรวมข้อมูล - ทักษะการเรียงลำดับ - ทักษะการวิเคราะห์	3 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ - ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน	- หนังสือเรียน - ใบงาน - ขาว - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ
3 การผลิตสินค้าและบริการ	ส 3.1 ป.5/1 อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ	- ทักษะการรวบรวมข้อมูล - ทักษะการนำความรู้ไปใช้ - ทักษะการจัดโครงสร้าง	6 ชั่วโมง	- ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	- หนังสือเรียน - ใบงาน - บัตรภาพ - ขาวเกี่ยวกับการขึ้นราคาสินค้า - ภาพโฆษณาสินค้า - ของที่ระลึกหรือของฝาก - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ
3 ธนาคารและการกู้ยืมเงิน	ส 3.2 ป.5/1 อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร ส 3.2 ป.5/2 จำแนกผลดีและผลเสียของการกู้ยืม	- ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการเชื่อมโยง - ทักษะการสรุปความ - ทักษะการรวบรวมข้อมูล - ทักษะการเปรียบเทียบ	6 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	- หนังสือเรียน - ใบงาน - ภาพสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายธนาคาร - ใบฝากเงินของธนาคารต่าง ๆ - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัดฯ

หน่วย การเรียนรู้/บท	ตัวชี้วัด	ทักษะที่ได้	เวลาที่ ใช้	การประเมิน	สื่อที่ใช้
3 เศรษฐกิจพอเพียงและ สหกรณ์	ส 3.1 ป.5/2 ประยุกต์ใช้ แนวคิดของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ส 3.1 ป.5/3 อธิบายหลักการ สำคัญและประโยชน์ของ สหกรณ์	- ทักษะการนำ ความรู้ไปใช้ - ทักษะการประยุกต์ ใช้ความรู้	8 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัด - ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน	- หนังสือเรียน - ใบงาน - ขาว - ภาพตัวอย่าง สินค้าและ บริการใน ชุมชนต่าง ๆ - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัด
4 เรียนรู้ ลักษณะทาง กายภาพ ของภูมิภาค ด้วยแผนที่ และรูปถ่าย	ส 5.1 ป.5/1 สืบค้นและอธิบาย ข้อมูลลักษณะทางกายภาพใน ภูมิภาคของตนด้วยแผนที่และ รูปถ่าย ส 5.1 ป.5/2 อธิบายลักษณะ ทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่ง ทรัพยากรและสถานที่สำคัญ ในภูมิภาคของตน	- ทักษะการสังเกต - ทักษะการแปล ความข้อมูลทาง ภูมิศาสตร์ - ทักษะการใช้ เทคนิคและ เครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ - ทักษะการใช้ เทคโนโลยี - ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการสรุป ลงความเห็น - ทักษะการประยุกต์ ใช้ความรู้	10 ชั่วโมง	- ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัด	- หนังสือเรียน - ใบงาน - รูปถ่ายทาง ภูมิศาสตร์ - แผนที่แบบ ต่าง ๆ - PowerPoint - สิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ ในภูมิภาคของ นักเรียน - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัด

หน่วย การเรียนรู้/บท	ตัวชี้วัด	ทักษะที่ได้	เวลาที่ ใช้	การประเมิน	สื่อที่ใช้
4 สิ่งแวดล้อม กับลักษณะ การดำเนิน ชีวิตใน ภูมิภาค ต่างๆ ของ ประเทศไทย	ส 5.2 ป.5/1 วิเคราะห์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มี อิทธิพลต่อลักษณะการตั้ง ถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของ ประชากรในภูมิภาคของตน ส 5.2 ป.5/2 วิเคราะห์ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีการ ดำเนินชีวิตในภูมิภาคของตน ส 5.2 ป.5/3 นำเสนอ ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผล จากการรักษาและ การทำลายสภาพแวดล้อม และเสนอแนวคิดในการรักษา สภาพแวดล้อมในภูมิภาค	- ทักษะการสังเกต - ทักษะการแปล ความข้อมูล ทางภูมิศาสตร์ - ทักษะการใช้ เทคนิคและ เครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ - ทักษะการใช้ เทคโนโลยี - ทักษะการวิเคราะห์ - ทักษะการสรุป ลงความเห็น - ทักษะการประยุกต์ ใช้ความรู้	10 ชั่วโมง	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัด - ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน	- หนังสือเรียน - ใบงาน - รูปถ่ายทาง ภูมิศาสตร์ - แผนที่แบบ ต่าง ๆ - PowerPoint - แผนที่และ รูปถ่ายลักษณะ ภูมิประเทศ และทรัพยากร ธรรมชาติใน ภูมิภาค - คลิปวิดีโอ - ภาพยนตร์สั้น - แบบฝึกปฏิบัติ - แบบวัด

สารบัญ

Chapter Title	Chapter Overview	Teacher Script
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนาของเรา	T1-T2	T3
บทที่ 1 ความสำคัญ และประวัติพระพุทธศาสนา		T4-T14
บทที่ 2 หลักธรรมของศาสนา		T15-T26
บทที่ 3 เรียนรู้แบบอย่างที่ดี		T27-T36
บทที่ 4 ศาสนิกชนที่ดี		T37-T53
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หน้าที่พลเมือง	T54-T55	T56
บทที่ 1 สิทธิเด็ก		T57-T62
บทที่ 2 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย		T63-T68
บทที่ 3 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น		T69-T78
บทที่ 4 การปกครองส่วนท้องถิ่น		T79-T88
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เศรษฐศาสตร์น่ารู้	T89-T90	T91
บทที่ 1 การผลิตสินค้าและบริการ		T92-T105
บทที่ 2 ธนาคารและการกู้ยืมเงิน		T106-T113
บทที่ 3 เศรษฐกิจพอเพียง และสหกรณ์		T114-T130
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรียนรู้ภูมิศาสตร์	T131-T132	T133
บทที่ 1 เรียนรู้ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคด้วยแผนที่และรูปถ่าย		T134-T182
บทที่ 2 สิ่งแวดล้อมกับลักษณะการดำเนินชีวิตในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย		T183-T219

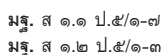
Chapter Overview

แผนการจัด การเรียนรู้	สื่อที่ใช้	จุดประสงค์	วิธีสอน	ประเมิน	ทักษะที่ได้	คุณลักษณะ อันพึงประสงค์
แผนฯ ที่ 1 ความสำคัญ และประวัติ พระพุทธศาสนา 3 ชั่วโมง	- หนังสือเรียน - บัตรภาพ - ใบงาน - แบบวัดฯ - แบบฝึกปฏิบัติ - วิดีทัศน์การ์ตูน พุทธประวัติ	1. วิเคราะห์ความสำคัญ ของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมด้าน รูปธรรมและด้าน จิตใจได้ 2. วิเคราะห์ความสำคัญ ของศาสนาในฐานะ เป็นหลักในการพัฒนา ชาติไทยได้ 3. สรุปพุทธประวัติตั้งแต่ เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ จนถึงพุทธกิจสำคัญได้ 4. วิเคราะห์ข้อคิดสำคัญที่ ได้จากพุทธประวัติเพื่อ นำไปประยุกต์ปฏิบัติ ได้ 5. บอกองค์ประกอบ ของพระไตรปิฎกได้ 6. บอกความสำคัญ ของพระไตรปิฎกได้	- วิธีสอนโดย การจัดการ เรียนรู้แบบ ร่วมมือ : เทคนิค สร้างความ ตระหนัก - วิธีสอนแบบ สืบเสาะ หาความรู้ (5Es Instructional Model)	- ตรวจแบบทดสอบ ก่อนเรียน - ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอ ผลงาน - สังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	1. ทักษะการ วิเคราะห์ 2. ทักษะการ ให้คำจำกัดความ	1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการ ทำงาน
แผนฯ ที่ 2 หลักธรรมของ ศาสนา 7 ชั่วโมง	- หนังสือเรียน - ใบงาน - แบบวัดฯ - แบบฝึกปฏิบัติ	1. แสดงความเคารพ พระรัตนตรัยและ ปฏิบัติตามไตรสิกขาได้ 2. ปฏิบัติตามหลักธรรม โอวาท 3 ได้ 3. ปฏิบัติตนตาม พุทธศาสนสุภาษิต ที่กำหนดได้ 4. แสดงความเคารพ และปฏิบัติตาม หลักธรรมของศาสนา ที่ตนนับถือได้	- วิธีสอนแบบ สืบเสาะ หาความรู้ (5Es Instructional Model)	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอ ผลงาน - สังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติ - ตรวจแบบวัดฯ	- ทักษะการนำ ความรู้ไปใช้	1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการ ทำงาน

Chapter Overview

แผนการจัด การเรียนรู้	สื่อที่ใช้	จุดประสงค์	วิธีสอน	ประเมิน	ทักษะที่ได้	คุณลักษณะ อันพึงประสงค์
แผนฯ ที่ 3 เรียนรู้ แบบอย่างที่ดี 4 ชั่วโมง	- หนังสือเรียน - ใบงาน - แบบวัดฯ - แบบฝึกปฏิบัติฯ	1. เล่าประวัติสาวก ชาตก เรื่องเล่า และศาสนิกชน ตัวอย่างตามที่กำหนด ได้ 2. ยกตัวอย่างแบบอย่าง ที่ดีจากประวัติสาวก ชาตก เรื่องเล่า และ ศาสนิกชนตัวอย่างได้ 3. ประพัตตินตามแบบ อย่างการดำเนินชีวิต และข้อคิดจากประวัติ สาวก ชาตก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนดได้	- วิธีสอนแบบ แสดงบทบาท สมมุติ	- ตรวจใบงาน - ประเมินการนำเสนอ ผลงาน - สังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติฯ - ตรวจแบบวัดฯ	1. ทักษะการ รวบรวมข้อมูล 2. ทักษะการ เชื่อมโยง 3. ทักษะการทำให้ กระจ่าง	1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการ ทำงาน
แผนฯ ที่ 4 ศาสนิกชนที่ดี 6 ชั่วโมง	- หนังสือเรียน - บัตรภาพ - วีดิทัศน์ - แบบวัดฯ - แบบฝึกปฏิบัติฯ	1. จัดพิธีกรรมตาม ศาสนาที่ตนนับถือ อย่างเรียบง่ายและมี ประโยชน์ได้ 2. ปฏิบัติตนในพิธีกรรม การทำบุญในงาน มงคล และการถวาย สังฆทานได้ถูกต้อง 3. บอกประโยชน์ที่ได้รับ จากการเข้าร่วม พิธีกรรมได้ 4. ปฏิบัติตนตามมรรยาท ชาวพุทธในการกราบ พระรัตนตรัย ให้ผู้มี พระคุณและผู้อาวุโส ให้บุคคลทั่วไป ที่เคารพนับถือ และ กราบศพได้ถูกต้อง 5. สวดมนต์บูชา พระรัตนตรัยและ แผ่เมตตาได้ 6. ฝึกสติในอิริยาบถ ต่าง ๆ ได้	- วิธีสอน โดยเน้น กระบวนการ : กระบวน การปฏิบัติ	- สังเกตพฤติกรรม การทำงานรายบุคคล - สังเกตพฤติกรรม การทำงานกลุ่ม - สังเกตคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ - ตรวจแบบฝึกปฏิบัติฯ - ตรวจแบบวัดฯ - ตรวจแบบทดสอบ หลังเรียน	1. ทักษะการ รวบรวมข้อมูล 2. ทักษะการนำ ความรู้ไปใช้	1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการ ทำงาน 4. รักความเป็นไทย

พระพุทธศาสนาเป็นบ่อเกิดของ
วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม
ประเพณีไทย รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต
ของชาวพุทธด้วยนะโยม

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนาของเรา จากแผนการสอน
2. ครูถามคำถาม แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
 - เมื่อดูภาพจากหนังสือเรียน หน้า 1 แล้วนักเรียนคิดว่าเกี่ยวข้องกับศาสนาใด และสังเกตได้จากสิ่งใด
(แนวตอบ : ภาพนี้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สังเกตจากภาพพระสงฆ์ ซึ่งเป็นศาสนบุคคลของพระพุทธศาสนา)
 - ศาสนามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไรบ้าง
(แนวตอบ : นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เช่น ไม่พูดโกหก ไม่ลักขโมย ไม่ฆ่าสัตว์)
3. ครูสอบถามนักเรียนแต่ละคนว่า นับถือศาสนาใด จากนั้นให้นักเรียนออกมาเล่าว่า ตนเองมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาที่ตนนับถืออย่างไรบ้าง โดยครูอาจถามเป็นประเด็น เช่น ประวัติของศาสนา หลักธรรมของศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา
4. ครูจัดกิจกรรมเพิ่มเติม โดยสอบถามนักเรียนว่า ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือเกี่ยวข้องกับศาสนาที่ตนไม่นับถือบ้างหรือไม่ เช่น เคยร่วมงานเทศกาลคริสต์มาส เคยรับประทานอาหารฮาลาล เคยเข้าร่วมพิธีตั้งศาลพระภูมิ

กิจกรรม เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ครูนำภาพการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ถอดรองเท้าอย่างเป็นระเบียบ ไม่คุยกันในขณะที่เดินเวียนเทียน แต่งกายไปวัดอย่างสุภาพเรียบร้อย ก้มหัวทุกครั้งเมื่อเดินผ่านพระสงฆ์ และการปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสม เช่น พูดคุยเสียงดังในขณะที่สวดมนต์ แต่งกายด้วยเสื้อสายเดี่ยวไปวัด ไม่ก้มหัวเมื่อเดินผ่านพระสงฆ์ ผู้หญิงรับของโดยตรงจากพระสงฆ์ด้วยมือ มาให้นักเรียนดู จากนั้นถามนักเรียนว่า การปฏิบัติตนในภาพใดที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม พร้อมอธิบายเหตุผล

ครูให้นักเรียนสวดมนต์และนั่งสมาธิก่อนเริ่มเรียน โดยครูปฏิบัติเป็นตัวอย่าง เพื่อสร้างบรรยากาศในห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมให้มีความสงบ เพื่อให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ

ชั้นสอน

สังเกต

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุของพระพุทธศาสนา แล้วตั้งคำถามดังนี้
- ภาพแต่ละภาพมีความสำคัญอย่างไร

(แนวตอบ : พิจารณาตามคำตอบของนักเรียน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

• ภาพแต่ละภาพมีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างไร

(แนวตอบ : พิจารณาตามคำตอบของนักเรียน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)

วิเคราะห์วิจารณ์

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ตามความสนใจ แล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา จากหนังสือเรียน
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ภาพเกี่ยวกับศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งแสดงถึงคุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนาจากใบงาน เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนาจากแผนการสอน

บทที่

๑ ความสำคัญ และประวัติพระพุทธศาสนา

เพราะเหตุใดชาวพุทธจึงควรศึกษาประวัติพระพุทธศาสนา

๒ แนวคิดสำคัญ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งด้านความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี ศาสนสถาน โบราณวัตถุ และสถาปัตยกรรม

หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาชาติไทย ทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม และจิตใจ ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย

พุทธประวัติเป็นประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ประสูติจนเสด็จดับขันธปรินิพพาน การเรียนรู้พุทธประวัติจึงก่อให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

เกร็ดแฉะครู

ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติ ภาพการดักบาตร ภาพเจดีย์ จากนั้นร่วมกันอภิปรายว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักในการพัฒนาชาติไทยอย่างไร จนเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ข้อสอบเน้นการคิด

- ทำไมพุทธศาสนิกชนจึงควรศึกษาประวัติของพระพุทธศาสนา
1. เพราะเป็นวิชาที่เราต้องเรียน

2. เพราะเป็นศาสนาที่มีคนนับถือมากที่สุด

3. เพราะศาสนาสอนให้เราหมั่นศึกษาหาความรู้

4. เพราะพระพุทธศาสนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย
- วิเคราะห์คำตอบ : การศึกษาประวัติของพระพุทธศาสนาจะช่วยให้เราเข้าใจวัฒนธรรมไทยหลายด้าน เช่น ด้านความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี ศาสนสถาน โบราณวัตถุ เพราะพระพุทธศาสนามีความสำคัญในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทย ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

๑

ความสำคัญ
ของพระพุทธศาสนา

เพราะเหตุใดเราจึงต้องศึกษาความสำคัญ
ของพระพุทธศาสนา

คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนามานาน วัดเป็นสถานที่
ทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน วิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพัน
กับพระพุทธศาสนามาโดยตลอด พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานของ
วัฒนธรรมไทย ซึ่งมีความสำคัญต่อคนไทยและชาติไทยของเรา ดังนี้

๑. พระพุทธศาสนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของสังคมไทยที่เกิดจากความ
ศรัทธาในพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ มรดก
ทางด้านรูปธรรม และมรดกทางด้านจิตใจ ดังนี้

๑ มรดกทางด้านรูปธรรม

เป็นสิ่งแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ ที่เกิดจากความศรัทธา ความเชื่อ
และความเลื่อมใสของศาสนิกชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา จนกลายเป็นมรดก
ทางวัฒนธรรม ได้แก่

- ศาสนวัตถุ เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือแทน
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น พระพุทธรูป รอยพระพุทธรบาท
- ศาสนสถาน เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมหรือการเคารพ
บูชา เช่น วัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์
หอไตร ศาสนสถานจึงเป็นแหล่งรวม
สถาปัตยกรรมทั้งดงาม

▲ วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นศาสนสถานที่สำคัญของชาติไทย

๓

ขั้นสอน

วิเคราะห์วิจารณ์

- เมื่อแต่ละกลุ่มทำใบงานเสร็จแล้ว ให้ส่งตัวแทน
กลุ่มออกมานำเสนอใบงานที่หน้าชั้น โดยมีครู
เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง
- ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นใน
ประเด็นต่อไปนี้
 - พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อ
ประเทศไทยอย่างไร
(แนวตอบ :
 - เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย เช่น
มีการสร้างศาสนสถาน ซึ่งแสดงถึง
ความเจริญรุ่งเรืองของชาติ
 - เป็นหลักในการพัฒนาชาติ เช่น นำหลัก
ไตรสิกขามาปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองเกิด
การพัฒนาและนำความรู้ไปพัฒนาชาติ)
- นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลว่า
พระพุทธศาสนามีความสำคัญในด้านใดบ้าง
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงความ
สำคัญของพระพุทธศาสนาด้านการเป็นมรดก
ทางวัฒนธรรม จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่ง
ตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้น
- ครูนำภาพวัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป
มาให้นักเรียนดู เพื่อให้นักเรียนช่วยกันบอกว่า
จากภาพเป็นศาสนสถานหรือเป็นศาสนวัตถุ
และมีความสำคัญอย่างไร

ข้อสอบเน้นการคิด

ข้อใดไม่ใช่ศาสนสถาน

1.

2.

3.

4.

วิเคราะห์คำตอบ : ภาพที่ 1, 2, 4 เป็นศาสนสถาน สร้างขึ้นเพื่อ
ใช้ประกอบพิธีกรรมหรือการเคารพบูชา ส่วนภาพที่ 3 เป็นภาพ
พระที่นั่งอนันตสมาคม ไม่ใช่ศาสนสถาน ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็น
คำตอบที่ถูกต้อง)

นักเรียนควรรู้

- ๑ วัด ในประเทศไทยมีมากกว่า 30,000 วัด สาเหตุที่วัดมีจำนวนมาก เพราะ
คนไทยส่วนใหญ่มีจิตใจที่เป็นกุศล ชอบทำบุญอยู่เสมอ หากมีเงินเหลือ
จากการใช้จ่าย ก็จะช่วยกันรวมเงินสร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน หรือใกล้ๆ บ้าน
เพื่อสะดวกในการไปทำบุญ

ชั้นสอน

วิเคราะห์วิจารณ์

9. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างมรดกของพระพุทธศาสนาทางด้านรูปธรรม
(แนวตอบ : วัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์)
10. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า
 - ศาสนามีผลต่อจิตใจของผู้ที่นับถืออย่างไรบ้าง(แนวตอบ : ศาสนสถานของศาสนาเป็นศูนย์กลางในการอบรมจิตใจของผู้ที่นับถือให้มีนิสัยที่ดีงาม เช่น อ่อนโยน มีมรรยาท มีเมตตา มีความอ่อนน้อมถ่อมตน)
11. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างพฤติกรรมหรือนิสัยที่มีผลมาจากพระพุทธศาสนา
12. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของศาสนาด้านการเป็นมรดกทางวัฒนธรรม
13. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาด้านการเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย และให้นักเรียนยกตัวอย่างหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย

๒ มรดกทางด้านจิตใจ

พระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีหลักธรรมคำสั่งสอนที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมมรรยาทชาวพุทธ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลทางด้านจิตใจต่อคนไทย เช่น การอบรมสั่งสอนให้คนไทยมีจิตใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น มีความกตัญญูกตเวที มีมรรยาททางสังคมอันดีงาม รู้จักทำความเคารพผู้ใหญ่ ด้วยการกราบ การไหว้

▲ การทำบุญตักบาตรเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตเป็นผลทางด้านจิตใจที่เกิดจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา

๒. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย

หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ และชาติไทยให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง ดังนี้

๑ การพัฒนาด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาชาติทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม มีอยู่หลายหลักธรรม เช่น ภาวนา ๔ ไตรสิกขา อริยสัจ ๔

๔

นักเรียนควรรู้

1 พระพุทธศาสนา เข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. 236 ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า สุวรรณภูมิ ที่มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย เมียนมา (พม่า) ศรีลังกา ญวน กัมพูชา ลาว และมาเลเซีย โดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย ได้เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแถบนี้จนเจริญรุ่งเรืองมาจนทุกวันนี้

ข้อสอบเน้น การคิด

ศาสนาเป็นหลักในการพัฒนาชาติได้อย่างไร

1. ศาสนาช่วยสั่งสอนให้มนุษย์ประพฤติดี
2. ศาสนาช่วยแบ่งแยกมนุษย์ออกเป็นกลุ่ม
3. ศาสนาสอนให้มนุษย์ทำในสิ่งที่ตนต้องการ
4. ศาสนาช่วยขัดเกลาให้มนุษย์คิดเร็ว ทำเร็ว

วิเคราะห์คำตอบ : คำสอนของศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งศีลธรรมจรรยา ในแต่ละศาสนาจะสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี รู้กฎ รู้ผิด ประพฤติและปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่อนั่นที่ตนเอง ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนเหล่านี้ จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าและมั่นคง ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

ภาวนา ๔ หมายถึง การเจริญ การทำให้เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย กายภาวนา คีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญภาวนา

- **กายภาวนา** คือ การปฏิบัติตนต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวในทางที่เป็นประโยชน์ เช่น ไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ ทำความสะอาดชุมชน
- **คีลภาวนา** คือ การฝึกอบรมตนเองให้เป็นผู้มีศีล เพื่อพัฒนาความประพฤติของตนให้อยู่ในระเบียบวินัย เช่น รักษาศีล ๕ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียน
- **จิตตภาวนา** คือ การฝึกอบรมจิตใจของตนเองให้เข้มแข็งมั่นคง และเจริญงอกงามด้วยคุณธรรม เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ มีความเมตตากรุณา
- **ปัญญาภาวนา** คือ การฝึกอบรมปัญญาของตนเอง เพื่อให้รู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เช่น นั่งสมาธิ ฟังธรรม

ไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติเพื่อฝึกอบรมตนเองให้เกิดการพัฒนา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

- **ศีล** คือ ข้อปฏิบัติสำหรับการอบรมตนเองเพื่อควบคุมกายและวาจา ให้มีความประพฤติที่ดีงาม เช่น มีวินัยในการทำงานอย่างเป็นระเบียบ การตรงต่อเวลา
- **สมาธิ** คือ ข้อปฏิบัติสำหรับการฝึกอบรมจิตใจของตนเองเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น การทำงานอย่างตั้งใจ มีจิตใจจดจ่ออยู่กับงาน
- **ปัญญา** คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมเพื่อให้รู้และเห็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่น การทำงานด้วยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน จนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสมเหตุสมผล

๕

ขั้นสอน

วิเคราะห์วิจารณ์

14. ครูถามนักเรียนว่า

- การพัฒนาชาติไทยสามารถใช้หลักธรรมใดได้บ้าง

(แนวตอบ : เช่น ภาวนา 4 โดยทำประโยชน์ให้แกตนเองและสิ่งแวดล้อม ประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย ไตรสิกขา โดยการทำงานให้เป็นระเบียบ ตรงต่อเวลา ทำงานอย่างตั้งใจ)

- เพราะอะไรเราจึงควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย

(แนวตอบ : เพราะผู้ที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะทำให้พัฒนาตนเองได้ทั้งทางกาย วาจา และใจ เมื่อพัฒนาตนเองแล้วก็จะสามารถพัฒนาชาติต่อไปได้ รวมทั้งเมื่อผู้คนมีธรรมะ สังคมก็ย่อมเกิดความสงบสุข)

15. นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างการพัฒนาชาติไทยที่สอดคล้องกับหลักธรรมต่าง ๆ

(แนวตอบ : การพัฒนาชาติไทยจะต้องพัฒนาตนเองก่อน ซึ่งการพัฒนาตนเองจะใช้หลักธรรมต่าง ๆ เช่น

- การตรงต่อเวลา ตรงกับไตรสิกขา
- การแก้ไข้ปัญหาโดยใช้ปัญญาพิจารณา ตรงกับไตรสิกขา
- การมีเมตตากรุณา ตรงกับการทำความดี
- การไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น ตรงกับการไม่ทำความชั่ว)

ข้อสอบเน้น การคิด

หากนักเรียนต้องการพัฒนาตนเองให้เรียนหนังสือได้ดีขึ้น นักเรียนควรปฏิบัติตามหลักธรรมใดมากที่สุด

1. อริยสัจ 4
2. ภาวนา 4
3. ไตรสิกขา
4. อบายมุข 4

(วิเคราะห์คำตอบ : อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมที่แก้้ปัญหาความทุกข์ ภาวนา 4 คือ หลักธรรมที่หมายถึงการเจริญ การทำให้เกิดขึ้น ไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติเพื่อฝึกอบรมตนเองให้เกิดการพัฒนา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา อบายมุข 4 คือ หลักธรรมในการครองตนเป็นคนดี ไม่ให้ตกไปสู่ความเสื่อม ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแนะครู

ครูแนะนำวิธีการสร้างสมาธิในการอ่านหนังสือเพื่อพัฒนาตนเองให้นักเรียนฟังว่า

- ควรจัดการงานอื่น ๆ ให้เสร็จก่อนจึงเริ่มอ่านหนังสือ
- ควรอ่านหนังสือในที่ที่สงบ เพื่อให้มีสมาธิ
- ต้องมีความมุ่งมั่นและพยายามที่จะอ่าน
- ไม่ควรอ่านตลอดเวลา ควรจะมีช่วงพักเพื่อผ่อนคลายสมองบ้าง

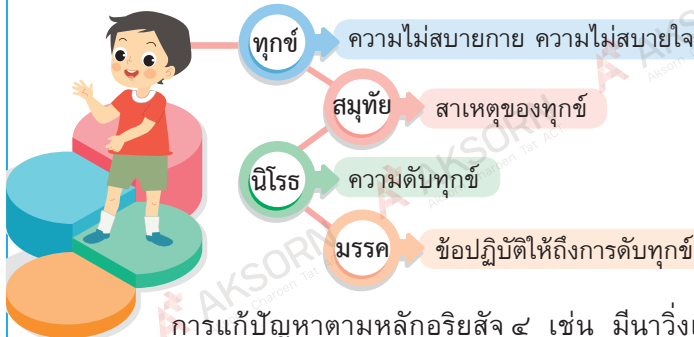
ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปความสำคัญของ
ศาสนาในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและ
เป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย
2. นักเรียนทำแบบฝึกปฏิบัติ เรื่อง ความสำคัญ
ของพระพุทธศาสนา
3. นักเรียนทำแบบวัดฯ หน้า 1-3
4. นักเรียนทำใบงาน เรื่อง ความสำคัญของ
พระพุทธศาสนา จากแผนการสอน

ขั้นตอนที่ 1

1. ครูประเมินผลโดยการสังเกตความเข้าใจในการตอบคำถามและการนำเสนอผลงานหน้าชั้นของนักเรียน
2. ครูตรวจแบบวัดฯ
3. ครูตรวจแบบฝึกปฏิบัติฯ
4. ครูตรวจสอบผลจากการทำใบงาน โดยศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินใบงานของนักเรียนจากแบบประเมินที่แนบท้ายแผนการสอน
5. ครูตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน

อริยสัจ ๔ คือ หลักธรรมที่ใช้แก้ปัญหาความทุกข์และความเดือดร้อนของชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

การแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ ๔ เช่น มีนาวิ่งเล่นตากฝน (สมุทัย) ทำให้มีนาตัวร้อนและเป็นไข้ (ทุกข์) แม่เตือนมีนาว่า ไม่ควรไปวิ่งเล่นตากฝนอีกและพามีนาไปหาหมอเพื่อฉีดยา (มรรค) มีนาจึงหายจากการเป็นไข้ (นิโรธ)

๒ การพัฒนาด้านจิตใจ

หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาด้านจิตใจ คือ หลักโอวาท ๓ ซึ่งประกอบด้วย การไม่ทำความชั่ว การทำความดี และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์

- การไม่ทำความชั่ว ทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น ไม่ลักขโมย ไม่รังแกสัตว์ ไม่พูดโกหก ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น
- การทำความดี ทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น พุดจาสุภาพอ่อนน้อม ระลึกถึงบุญคุณของผู้ที่มีพระคุณต่อเราเสมอ
- การทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ โดยการฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญา เพื่อให้จิตมีสติ สมาธิ และเกิดปัญญารู้อัจฉริยะ เช่น นั่งสมาธิ สวดมนต์ให้หัวใจ

ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมดังที่กล่าวมาจะทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ทั้งกาย วาจา และใจ เมื่อพัฒนาตนเองแล้วก็สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศได้

แนวทางการวัดและประเมินผล

ครูตรวจการทำงาน เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ประเมิน การนำเสนอผลงานและสังเกตพฤติกรรมการทำงาน จากนั้นครูศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินชิ้นงานของนักเรียนจากแบบประเมินชิ้นงาน ที่แนบท้ายแผนการสอน

[illegible][illegible]

แบบฟอร์มการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้ประเมินผล : ตำแหน่ง :

ผู้เรียน : ชั้น : ภาคเรียนที่ : ปีการศึกษา :

ผู้สอน : ตำแหน่ง :

ชื่อวิชา :

ข้อที่	รายการประเมิน	ประเมินผล		
		ดี	พอ	น้อย
1	มีความรู้เกี่ยวกับ.....	☐	☐	☐
2	มีความเข้าใจเกี่ยวกับ.....	☐	☐	☐
3	มีความสามารถเกี่ยวกับ.....	☐	☐	☐
4	มีความสนใจเกี่ยวกับ.....	☐	☐	☐
5	มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับ.....	☐	☐	☐
6	มีความประพฤติเกี่ยวกับ.....	☐	☐	☐
รวม				

ผู้ประเมินผล : วันที่ประเมิน :

ผลการประเมิน :

หมายเหตุ :

ข้อสอบเน้นการคิด

ข้อใดคือการทำความดีทั้งกาย วาจา และใจ

1. แบ่งช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เพราะช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่
2. โลกไปค่ายอนุรักษ์ธรรมชาติ เพราะอยากไปล่าสัตว์ที่หยาบ
3. ปีนพุดขึ้นชมงานของเพื่อนทั้งทีในใจอยากให้งานของตน
ได้รางวัล
4. มะพร้าวช่วยพาคนชราข้ามถนน เพราะต้องการคำชมว่าเป็นคนดี

วิเคราะห์คำตอบ : การทำความดีทั้งกาย วาจา และใจ คือ การ
ทำดี พูดดี คิดดี โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็น
คำตอบที่ถูกต้อง)

๒ พุทธประวัติ

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศอินเดีย เมื่อประมาณ ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ศาสดาของพระพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้า หมายถึง ผู้ตื่นแล้ว ผู้รู้แล้ว ผู้มีปัญญารู้แจ้งเห็นจริง

พุทธประวัติ

สรุปพุทธประวัติ (ประสูติ-ประกาศธรรม)

พระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่า **เจ้าชายสิทธัตถะ** เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศเนปาล

เจ้าชายสิทธัตถะประสูติเมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี เมื่อประสูติได้ ๗ วัน พระมารดาก็สิ้นพระชนม์ พระองค์จึงอยู่ในความดูแลของพระนางมหายาซวดีโคตมีผู้เป็นพระมาตุจฉา (น้า)

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะทรงเจริญวัยได้ ๑๖ พรรษา พระองค์ได้อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธราหรือพิมพา และประทับอยู่ในปราสาท ๓ ฤดู ที่ซึ่งพระราชบิดาทรงโปรดให้ช่างสร้างไว้ให้เจ้าชายประทับในแต่ละฤดู

๗

ขั้นนำ

กระตุ้นความสนใจ

- ครูถามนักเรียนว่า
 - นักเรียนคนใดทราบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนนับถือบ้าง(แนวตอบ : พิจารณาตามคำตอบของนักเรียน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)
- ครูถามนักเรียนว่า
 - เพราะเหตุใดเราจึงต้องศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสดาของศาสนาที่เรานับถือ(แนวตอบ : เพื่อให้เราเกิดความรู้สึกศรัทธาในศาสนาที่เรานับถือ ตระหนักถึงความศรัทธาของผู้ที่นับถือศาสนา เพื่อให้เกิดการยอมรับ และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้ที่นับถือศาสนาต่างกันได้)
- ให้นักเรียนที่ทราบข้อมูลพุทธประวัติออกมาเล่าให้เพื่อนฟังที่หน้าชั้น หรือครูเปิดวิดีโอทัศน์การ์ตูนพุทธประวัติให้นักเรียนดู

ขั้นสอน

สำรวจค้นหา

- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แล้วให้แต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับพุทธประวัติจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต แล้วออกมานำเสนอกับที่หน้าชั้น
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่าน เรื่อง พุทธประวัติ จากหนังสือเรียน หน้า 7-10

ข้อสอบเน้น การคิด

นักเรียนคิดว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้พระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้คืออะไร

1. ความเพียร
2. ความไม่กลัว
3. ความเสียสละ
4. ความซื่อสัตย์

(วิเคราะห์คำตอบ : พระพุทธเจ้าทรงมีความเพียรพยายามและอดทนในการค้นหาหนทางดับทุกข์ในหลายวิธี โดยที่พระองค์ไม่ย่อท้อ จึงทำให้พระองค์ตรัสรู้ได้ ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

นักเรียนควรรู้

- 1 **สิทธัตถะ** เป็นพระนามเดิมของพระพุทธเจ้า คำว่า สิทธัตถะ มาจากคำภาษาบาลี 2 คำ คือ สิทธิ (ประสบผลแล้ว) และ อุตถ (ความปรารถนา) สิทธัตถะจึงแปลว่า ผู้ที่สำเร็จความมุ่งหมาย หรือผู้ที่สมความปรารถนาตามที่ต้องการแล้ว

สื่อ Digital

ครูใช้สื่อ Digital ช่วยในการเรียนการสอน โดยเปิดเว็บไซต์ www.youtube.com จากนั้นพิมพ์ค้นหา “พุทธประวัติ” “ประวัติของพระพุทธเจ้า” แล้วเปิดวิดีโอให้นักเรียนดู

ชั้นสอน

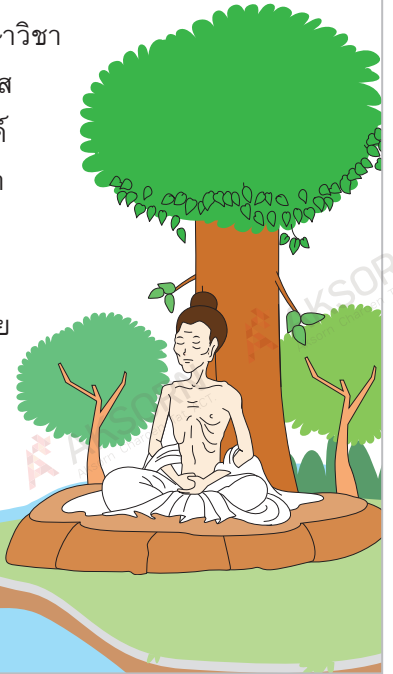
อธิบายความรู้

3. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจากที่สืบค้นมาและจากที่อ่านในหนังสือมีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน อย่างไร
4. ให้นักเรียนดูภาพพุทธประวัติ แล้วให้ช่วยกันเล่าเหตุการณ์ตามภาพ
5. ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ที่กำหนดให้ต่อไปนี้
 - เจ้าชายสิทธัตถะประสูติเมื่อวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (1)
 - พระองค์อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา (พิมพา) (3)
 - พระองค์ทรงอยู่ในความดูแลของพระมาตุจฉา (2)
 - พระองค์ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต 4 (4)
 - พระองค์ทรงอธิษฐานเป็นนักบวชที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมา (5)
 - พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรโดยการทำทุกรกิริยา (7)
 - พระองค์ทรงศึกษาวิชาความรู้ในสำนักของอาฬารดาบสและอุทกดาบส (6)

ในวันหนึ่ง ขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จประพาสอุทยาน พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๔ ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทำให้พระองค์คิดว่า การออกผนวชจะช่วยให้พ้นทุกข์ได้ เพราะพระองค์ทรงตระหนักว่า แม้แต่พระราชารักร่ำรวยและทรงอำนาจก็ไม่สามารถหนีพ้นความทุกข์ อันเกิดจากความแก่ ความเจ็บไข้ และความตายได้ ขณะที่เจ้าชายทรงครุ่นคิดเกี่ยวกับการออกผนวช มหาดเล็กได้เข้ามาแจ้งข่าวว่าพระนางพิมพาประสูติพระโอรสแล้ว เจ้าชายทรงอุทานว่า “ราहुล” ซึ่งมีความหมายว่า บ่วงเกิดขึ้นแล้ว

ในคืนของวันที่พระราहुลประสูตินั้น เจ้าชายสิทธัตถะทรงตัดสินใจออกผนวช เพื่อแสวงหาวิธีการที่จะทำให้พระองค์และผู้อื่นหลุดพ้นจากความทุกข์ พระองค์ได้เสด็จออกจากพระนครโดยทรงม้ากัณฐกะ และไปกับมหาดเล็กชื่อนายฉันทะ เมื่อถึงริมฝั่งแม่น้ำอโนมาทรงใช้พระขรรค์ตัดพระเมาลีและอธิษฐานเป็นนักบวช ซึ่งในขณะนั้นพระองค์ทรงมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา

หลังจากที่ออกผนวช พระสิทธัตถะทรงศึกษาวิชาความรู้ในสำนักของอาฬารดาบสและอุทกดาบส ซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงสมัยนั้น แต่พระองค์ไม่ทรงพบทางดับทุกข์ที่แท้จริงได้ จึงเลิกแสวงหาวิชาความรู้จากสำนักและลัทธิต่าง ๆ ทรงหันไปบำเพ็ญเพียรโดยการทำทุกรกิริยา หรือการทรมานพระวรกายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น กดพระทนต์ไว้ด้วยพระทนต์ อดพระกระยาหาร แต่ก็ไม่ทรงค้นพบหนทางที่จะพ้นทุกข์ ซ้ำยังทำให้พระวรกายทรุดโทรม

๘

เกร็ดแฉะครู

ครูอธิบายพุทธประวัติเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังว่า เจ้าชายสิทธัตถะประสูติที่ลุมพินีวัน ณ ใต้ต้นสาละ ทันทิที่ประสูติ ทรงดำเนินด้วยพระบาท 7 ก้าว เป็นการอุปมาอุปไมยว่า การที่เจ้าชายสิทธัตถะกุมารเสด็จดำเนินได้ 7 ก้าวนั้น เป็นการเปรียบให้เห็นถึงการปฏิบัติพุทธกิจของพระพุทธองค์ถึง 7 แคว้น ซึ่งเป็นแคว้นใหญ่ในชมพูทวีปในสมัยนั้น หรือ 7 ทวีปในปัจจุบัน

ข้อสอบเน้นการคิด

การแสวงหาวิธีการหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยการทรมานพระวรกายของพระสิทธัตถะ เรียกว่าอะไร

1. ทุกรกิริยา
2. สมถกิริยา
3. ภวานากิริยา
4. การบำเพ็ญเพียร

วิเคราะห์คำตอบ : การทรมานพระวรกายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น กดพระทนต์ไว้ด้วยพระทนต์ อดพระกระยาหาร เป็นการบำเพ็ญเพียรโดยการทำทุกรกิริยา ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นสอน

อธิบายความรู้

- ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ที่กำหนดให้
 - พระสิทธัตถะทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา (1)
 - ปัญจวัคคีย์เสื่อมศรัทธาต่อพระสิทธัตถะและพากันหลีกหนีไปอยู่ที่อิสิปตนมฤคทายวัน (2)
 - พระองค์ประทับนั่งใต้โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ใกล้ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชราเพื่อบำเพ็ญสมาธิ (3)
 - พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ที่อิสิปตนมฤคทายวัน (5)
 - พระสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (4)
 - พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระราชาบิดา คือพระเจ้าสุทโธทนะ ที่กรุงกบิลพัสดุ์ (6)
 - พระองค์ทรงประทานทรัพย์อันประเสริฐกว่าให้พระโอรส คือ การให้พระราหุลบรรพชาเป็นสามเณร (7)
 - พระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ขณะมีพระชนมายุ 80 พรรษา ณ สาละวันทยาน เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ (8)
- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปพุทธประวัติ
- ให้นักเรียนเขียนเส้นเวลาแสดงพุทธประวัติ (Timeline) จากนั้นออกมานำเสนอที่หน้าชั้น

พระองค์จึงทรงเลิกทรมานพระวรกาย และหันกลับมาบริโภคอาหารจากการบิณฑบาตเช่นเดิม ทำให้ปัญจวัคคีย์ที่คอยรับใช้พระองค์เกิดเสื่อมศรัทธาและพากันหลีกหนีไปอยู่ที่อิสิปตนมฤคทายวัน

เมื่อพระสิทธัตถะมีพระกำลังดังเดิมแล้ว พระองค์ได้ทรงประทับนั่ง ณ โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ใกล้ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา โดยตั้งพระทัยแน่วแน่ว่า ถ้าไม่ค้นพบทางดับทุกข์จักไม่ยอมลุกจากที่นั้น จากนั้นทรง**บำเพ็ญเพียร**

โดยการเจริญสมาธิ เมื่อจิตของพระองค์เป็นสมาธิแล้ว จึงเกิดปัญญาในการที่จะพิจารณาถึงความเป็นจริงของธรรมชาติทั้งหลาย ทำให้พระองค์**ตรัสรู้เป็น**

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่ตำบลอุรุ-

เวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ขณะมีพระชนมายุ ๓๕ พรรษา

หลังจากตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าได้เสด็จไป**แสดงธรรม**

โปรดปัญจวัคคีย์ที่อิสิปตนมฤคทายวัน และเหล่าปัญจวัคคีย์

ได้ถวายตัวเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า โดยท่านอัญญาโกณฑัญญะ

บรรลุนิพพานเป็นองค์แรกและทูลขออุปสมบทเป็นพระสงฆ์องค์แรกใน

พระพุทธศาสนา หลังจากนั้นพระพุทธเจ้าและสาวกได้ออกเดินทางไป

เผยแผ่พระพุทธศาสนาตามสถานที่ต่าง ๆ จนมีผู้เลื่อมใสศรัทธา

และเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น

โปรดพระพุทธรูปดา (เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์)

ขณะที่พระพุทธเจ้าประกาศพระศาสนาอยู่นั้น พระองค์เสด็จไป**โปรด**

พระราชาบิดา คือ พระเจ้าสุทโธทนะ และพระประยูรญาติ ที่กรุงกบิลพัสดุ์

พระนางพิมพาทรงให้พระราหุลทูลขอราชสมบัติจากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้า

ได้ทรงดำริว่า “**ทรัพย์สมบัติเป็นสิ่งไม่ยั่งยืน**” พระองค์จะประทานทรัพย์

อันประเสริฐยิ่งกว่าให้กับพระโอรส ทรงให้**พระราหุลบรรพชาเป็นสามเณร**

ซึ่งนับได้ว่า พระราหุลเป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา

๙

ข้อสอบเน้น การคิด

เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกทรงผนวชเพราะอะไร

1. เพราะต้องการทำพุทธกิจ 5
2. เพราะไม่ต้องการเป็นกษัตริย์
3. เพราะต้องการแสวงหาทางพ้นทุกข์
4. เพราะต้องการตอบแทนพระคุณบิดาและมารดา

(วิเคราะห์คำตอบ : เจ้าชายสิทธัตถะทอดพระเนตรเห็นสภาพความเป็นจริงของชีวิตที่ไม่เคยเห็น ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ และคนตาย จึงเข้าใจว่าชีวิตมีแต่ความทุกข์ ต่อมาได้ทอดพระเนตรเห็นสมณะซึ่งมีกิริยาที่สงบ พระองค์จึงเห็นว่าหนทางนี้น่าจะเป็นหนทางที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ จากนั้นพระองค์จึงเสด็จออกทรงผนวช ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแฉครู

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ศึกษาพุทธประวัติในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๒.5 หน้า 7-10 แล้วให้แต่ละกลุ่มตั้งคำถาม กลุ่มละ 5 คำถาม จากนั้นให้แต่ละกลุ่มผลัดกันถามตอบ สลับไปมา

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

9. ครูถามนักเรียนว่า

- คำสอนของพระพุทธเจ้าเรียกว่าอะไร

(คำตอบ : พระธรรม)

- พระไตรปิฎกมีความสำคัญอย่างไร

(แนวตอบ : เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคำสั่งสอนหรือหลักธรรมของพระพุทธเจ้า)

- หลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คืออะไร

(แนวตอบ : โอวาท 3 ได้แก่ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้สะอาดผ่องใสบริสุทธิ์)

- ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว หมายถึงอะไร ให้ยกตัวอย่าง

(แนวตอบ : ผู้ที่มีความประพฤติอย่างไร จะได้รับผลจากการกระทำนั้น เช่น

- ทำดียอมได้ดี เช่น ถ้านักเรียนเก็บกระเป๋าสตางค์เงินที่ตกได้ แล้วนำส่งคืนเจ้าของก็จะได้รับความสุขใจที่ได้ทำดี และผลที่ตามมา คือ ได้รับการชื่นชม ยกย่อง

- ทำชั่วยอมได้ชั่ว เช่น ถ้านักเรียนหนีเรียน ทำให้ไม่มีความรู้ และอาจถูกลงโทษ)

ปรีณิพพาน

หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเวลานานถึง ๔๕ ปี พระองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ขณะทรงมีพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา ณ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ เมื่อวันที่ ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนเริ่มพุทธศักราช ๑ ปี

พระพุทธเจ้าทรงมีความบริสุทธิ์ทั้งทางกาย วาจา และใจ ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์ โดยเสด็จออกไปสั่งสอนแนวทางการพ้นทุกข์แก่ชาวโลกอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย พระองค์ทรงบำเพ็ญพุทธจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้า) อย่างครบถ้วน

ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ (ญาติตถจริยา)

เช่น เสด็จไปโปรดพระราชบิดาและพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์

ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก (โลกตถจริยา)

คือ บำเพ็ญพุทธกิจประจำวัน ๕ ประการ เช่น เสด็จออกบิณฑบาตเพื่อโปรดสัตว์

ทรงบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะเป็นพระพุทธเจ้า (พุทธตถจริยา)

เช่น ทรงบัญญัติ พระวินัย ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน

เกร็ดแฉะครู

ครูเสริมความรู้ให้นักเรียนฟังว่า ตลอดเวลา 45 พรรษา นับตั้งแต่ตรัสรู้ พระพุทธเจ้าเผยแผ่ศาสนาโดยในแต่ละวันจะมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติ เรียกว่า พุทธกิจ 5 ได้แก่

- เวลาเช้า เสด็จบิณฑบาตเพื่อโปรดสัตว์
- เวลาเย็น แสดงธรรมแก่ประชาชนที่มาเข้าเฝ้า
- เวลาค่ำ ประทานโอวาทแก่พระสงฆ์
- เวลาเที่ยงคืน ทรงตอบปัญหาเทวดา
- เวลาใกล้รุ่ง ทรงพิจารณาสัตว์โลกผู้ใดมีนิสัยที่จะบรรลุนิพพานได้ เพื่อจะเสด็จไปโปรดในเวลาเช้า

ข้อสอบเน้นการคิด

วันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า คือวันสำคัญทางศาสนาวันอะไร

1. วันพระ
2. วันมาฆบูชา
3. วันวิสาขบูชา
4. วันอาสาฬหบูชา

วิเคราะห์คำตอบ : วันพระ เป็นวันประชุมเถลิงศีล ฟังธรรม พระสงฆ์จะมาเข้าโบสถ์ ประชาชนทำบุญที่วัด ตั้งใจถือศีล ฟังธรรม วันมาฆบูชา เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ วันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนาเป็นครั้งแรก วันวิสาขบูชา เป็นวันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า 3 เหตุการณ์ คือ ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ดังนั้นข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะปรินิพพานแล้ว แต่หลักธรรมคำสอนของพระองค์หรือที่เรียกว่า พระธรรม ยังคงถ่ายทอดสืบต่อกันมา และถูกรวบรวมบันทึกไว้เป็นคัมภีร์ เรียกว่า **พระไตรปิฎก**

องค์ประกอบของพระไตรปิฎก แบ่งเป็น ๓ หมวด ดังนี้

๑ พระวินัยปิฎก

เป็นหมวดที่ว่าด้วยพระวินัย คือ คำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติด้านความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม และการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของพระภิกษุและภิกษุณี โดยเน้นที่การระมัดระวังรักษาศีล

๒ พระสุตตันตปิฎก

เป็นหมวดที่ว่าด้วยพระสูตร คือ พระธรรมเทศนา คำบรรยายธรรมต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส รวมทั้งบทประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นชั้นเดิมในพระพุทธศาสนา ซึ่ง **ชาดก** ก็อยู่ในหมวดนี้ด้วย

๓ พระอภิธรรมปิฎก

เป็นหมวดที่ว่าด้วยพระอภิธรรม คือ หลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นหลักวิชา ไม่เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นหลักฐานทางพระพุทธศาสนาที่บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธศาสนา สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้จากพระไตรปิฎกเท่านั้น ดังนั้นพระไตรปิฎกจึงมีความสำคัญมากในการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนามาจนทุกวันนี้

▲ พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสำหรับให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้

๑๑

ขั้นสอน

อธิบายความรู้

10. ครูถามนักเรียนว่า
- พุทธจริยาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญประกอบด้วยอะไรบ้าง
- (แนวตอบ : ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ และทรงบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะเป็นพระพุทธเจ้า)
- การที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพุทธกิจทำให้เกิดประโยชน์อย่างไร
- (แนวตอบ : ทำให้ผู้ที่พระพุทธเจ้าแสดงธรรมให้ฟังนำหลักธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ชีวิตมีความสุขและหลุดพ้นจากความทุกข์)
11. ครูเขียนบัตรคำเกี่ยวกับพุทธจริยา แล้วให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน แล้วผลัดกันถามตอบเกี่ยวกับพุทธจริยา

ขยายความเข้าใจ

12. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ข้อ 3-4 จากหนังสือเรียน หน้า 12 แล้วบันทึกข้อมูล และผลัดกันนำเสนอผลงานหน้าชั้น
13. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดทำบันทึกข้อมูลพุทธประวัติ เรื่อง พระพุทธเจ้าเสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ครั้งแรก ลงในสมุด
14. ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลพุทธกิจ 5 ลงในสมุด

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดกล่าวถึงพระไตรปิฎกได้ถูกต้อง

1. แบ่งเป็น 2 หมวด คือ พระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก
2. เป็นคัมภีร์ที่เป็นหลักฐานสำคัญทางศาสนาที่เก่าแก่ที่สุด
3. เป็นแหล่งรวบรวมคำสอนทางพระพุทธศาสนา
4. ถูกจารึกไว้บนหลักศิลาจารึก

(วิเคราะห์คำตอบ : พระไตรปิฎก เป็นหลักฐานสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยรวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แบ่งเป็น 3 หมวด ได้แก่ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

นักเรียนควรรู้

1. **พระไตรปิฎก** คำว่า “พระ” เป็นคำแสดงความเคารพหรือยกย่อง คำว่า “ไตร” แปลว่า สาม คำว่า “ปิฎก” แปลได้ 2 อย่าง คือ แปลว่า คัมภีร์ หรือแปลว่า กระจาด ตะกร้า ดังนั้น พระไตรปิฎก จึงหมายถึง สิ่งที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ 3 หมวดหมู่ คล้ายกระจาดหรือตะกร้าอันเป็นภาชนะใส่ของ
2. **ชาดก** คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ ก่อนที่พระองค์จะมาประสูติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติสุดท้าย ซึ่งเราเรียกพระพุทธเจ้าในชาติก่อนว่า พระโพธิสัตว์ โดยชาดกมีมากกว่า 500 เรื่อง แต่ละเรื่องจะให้ข้อคิดและคติสอนใจแก่ผู้ศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

ขั้นสรุป

ตรวจสอบผล

1. ครูตรวจสอบผลการบันทึกข้อมูล เรื่อง พระพุทธเจ้าเสด็จจากกรุงบิลพัตต์ครั้งแรก และข้อมูลพุทธกิจประจำวัน โดยประเมินจากความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล
2. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษา เรื่อง พุทธประวัติและพระไตรปิฎก
3. นักเรียนทำแบบฝึกปฏิบัติ เรื่อง พุทธประวัติ
4. นักเรียนทำแบบวัดฯ หน้า 4-5
5. นักเรียนทำใบงาน เรื่อง พุทธประวัติ จากแผนการสอน

ขั้นประเมิน

1. ครูประเมินผลโดยการสังเกตความเข้าใจในการตอบคำถามและการนำเสนอผลงานหน้าชั้นของนักเรียน
2. ครูตรวจแบบวัดฯ
3. ครูตรวจแบบฝึกปฏิบัติฯ
4. ครูตรวจสอบผลจากการทำใบงาน โดยศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินใบงานของนักเรียนจากแบบประเมินที่แนบท้ายแผนการสอน

กิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้

๑. รูปภาพ แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
ในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

๒. ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ ความสำคัญของพระพุทธรศาสนาในฐานะเป็น
หลักในการพัฒนาชาติไทย แล้วสรุปผลการอภิปรายและบันทึกผลลงในสมุด
๓. แบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม ให้แต่ละกลุ่มสรุปพุทธประวัติ แล้วนำ
เสนอผลงานที่ป้ายนิเทศ
๔. เขียนสรุปความสำคัญของพระไตรปิฎก แล้วบันทึกลงในแบบบันทึก

แบบบันทึกเรื่อง พระไตรปิฎก

องค์ประกอบพระไตรปิฎก

ความสำคัญของพระไตรปิฎก

௪௭

แนวทางการวัดและประเมินผล

ครูตรวจการทำใบงาน เรื่อง พุทธประวัติ ประเมินการนำเสนอผลงานและ
สังเกตพฤติกรรมการทำงาน จากนั้นครูศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล
เพื่อประเมินชิ้นงานของนักเรียนจากแบบประเมินชิ้นงานที่แนบท้ายแผนการสอน

แบบฟอร์มบันทึกการดำเนินงาน

ผู้ปฏิบัติงาน : _____

วันที่ปฏิบัติงาน : _____

ลำดับ	รายการงาน	ทำเสร็จ	ยังไม่ทำ
1	สำรวจพื้นที่	☐	☐
2	เก็บข้อมูล	☐	☐
3	วิเคราะห์ข้อมูล	☐	☐
4	สรุปผล	☐	☐

ชื่อ : _____

ตำแหน่ง : _____

แบบฟอร์มบันทึกการดำเนินงาน

ผู้ปฏิบัติงาน : _____

วันที่ปฏิบัติงาน : _____

ลำดับ	รายการงาน	ทำเสร็จ	ยังไม่ทำ
1	สำรวจพื้นที่	☐	☐
2	เก็บข้อมูล	☐	☐
3	วิเคราะห์ข้อมูล	☐	☐
4	สรุปผล	☐	☐

ชื่อ : _____

ตำแหน่ง : _____

แบบฟอร์มบันทึกการดำเนินงาน

ผู้ปฏิบัติงาน : _____

วันที่ปฏิบัติงาน : _____

ลำดับ	รายการงาน	ทำเสร็จ	ยังไม่ทำ
1	สำรวจพื้นที่	☐	☐
2	เก็บข้อมูล	☐	☐
3	วิเคราะห์ข้อมูล	☐	☐
4	สรุปผล	☐	☐

ชื่อ : _____

ตำแหน่ง : _____

ข้อสอบเน้นการคิด

มหาเวสสันดรชาดก อยู่ในพระไตรปิฎกหมวดใด

1. พระวินัยปิฎก
2. พระมัลลยปิฎก
3. พระสุตตันตปิฎก
4. พระอภิธรรมปิฎก

วิเคราะห์คำตอบ : พระวินัยปิฎก เป็นหมวดที่ว่าด้วยพระวินัย
 ความประพฤติ พระอภิธรรมปิฎก เป็นหมวดที่ว่าด้วยหลักธรรม
 และคำอธิบายที่เป็นหลักวิชา พระมัลลยปิฎก ไม่มีในพระไตรปิฎก
 พระสุตตันตปิฎก เป็นหมวดที่ว่าด้วยพระธรรมเทศนา คำบรรยาย
 ธรรม รวมถึงชาดก ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

ขั้นนำ

กระตุ้นความสนใจ

- ครูให้นักเรียนเล่าความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและผลที่ได้รับ โดยครูอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นว่า การปฏิบัติตนตามหลักธรรมนั้นจะต้องมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา
- ครูถามนักเรียนว่า
 - เราจะนำหลักการคำสอนของพระพุทธศาสนา มาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างไรบ้าง (แนวตอบ : พิจารณาคำตอบของนักเรียน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน)
- ครูอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังว่า พระพุทธศาสนามีหลักการคำสอนมากมายที่บุคคลต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับตนเอง แล้วเกริ่นนำหัวข้อหลักธรรมต่างๆ ที่จะเรียนรู้ให้นักเรียนทราบเบื้องต้น

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดเป็นความสำคัญของศาสนา

- ทำให้เกิดความสุข ความเจริญ
- ทำให้ผู้นับถือศาสนาได้ขึ้นสวรรค์
- ทำให้สังคมมีความเจริญด้านวัตถุ
- ทำให้ประเทศชาติยึดมั่นในวัฒนธรรมโบราณ

วิเคราะห์คำตอบ : ศาสนาทุกศาสนา มุ่งสอนให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติดี เพื่อให้เกิดความสุข ความเจริญ ทั้งแก่ตนเองและแก่ประเทศชาติ อันจะนำไปสู่ความเจริญ ดังนั้น ข้อ 1. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแฉครู

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มจับสลากศาสนา ขึ้นมากลุ่มละ 1 ศาสนา ได้แก่ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาฮินดู แล้วค้นหาข้อมูลศาสนาที่กลุ่มของตนเองจับสลากได้ หัวข้อที่สืบค้นประกอบไปด้วยประวัติความเป็นมา ศาสนา ศาสนสถาน พิธีกรรม และหลักการคำสอนที่สำคัญ จากนั้นผลิตกันออกมารายงานหน้าชั้น

ชั้นสอน

คำตรวจค้นหา

1. ครูถามนักเรียนว่า

- หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีอะไรบ้าง

(แนวตอบ : ขึ้นอยู่กับคำตอบของนักเรียนแต่ละคน เช่น เบญจศีล เบญจธรรม ศรัทธา 4 อริยสัจ 4 ไตรสิกขา)

- นักเรียนเคยปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับหลักธรรมใดบ้าง

(แนวตอบ : ขึ้นอยู่กับคำตอบของนักเรียนแต่ละคน)

2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 6 กลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อหลักธรรมที่กำหนดให้ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น

- ศรัทธา 4
- อริยสัจ 4
- หลักกรรม
- ไตรสิกขา
- โอวาท 3
- พุทธศาสนสุภาษิต

หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนมากมายที่บุคคลต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับตนเอง

หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาที่นักเรียนควรศึกษาในชั้นนี้ มีดังนี้

๑. ศรัทธา ๔

พระพุทธศาสนามุ่งสอนให้ทุกคนไม่ทำความชั่ว ทำความดี และทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ ซึ่งคนที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนควรมีความศรัทธาในพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

ศรัทธา ๔ เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ทำแล้วเกิดประโยชน์มี ๔ ประการ ได้แก่

- ๑ **เชื่อกรรม** เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนาที่ดีหรือไม่ดี ย่อมเกิดกรรมดีหรือกรรมชั่วตามเจตนา และเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดผลดีหรือผลร้ายสืบเนื่องตามมา
- ๒ **เชื่อผลของกรรม** เชื่อว่าบุคคลทำกรรมเช่นใด ไม่ว่าดีหรือชั่ว ย่อมได้รับผลอย่างนั้น
- ๓ **เชื่อว่าสัตว์โลกมีกรรมเป็นของตน** เชื่อว่าสัตว์โลกเป็นผู้มีกรรมเป็นของตนเอง และต้องรับผิดชอบต่อกรรมที่ตนทำไว้
- ๔ **เชื่อพระปัญญาและการตรัสรู้ของพระตถาคต (พระพุทธเจ้า)** เชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ เชื่อว่าพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นความจริงแน่นอน

๑๔

เกร็ดแฉะครู

ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า การที่นักเรียนจะมุ่งทำความดีในเรื่องใดก็ตาม นักเรียนจะต้องมีศรัทธา เพราะหากขาดศรัทธาแล้ว การทำความดีหรืองานที่ทำนั้นย่อมมีผลน้อย ถ้าศรัทธาในเรื่องใดมาก ก็จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจในสิ่งนั้นมาก ถ้าไม่ศรัทธาก็จะทำให้ไม่อยากทำ ดังนั้น ศรัทธาจึงมีความจำเป็นมากอย่างหนึ่งในการทำ ความดี

ข้อสอบเน้นการคิด

ข้อใดไม่จัดว่าเป็นความเชื่อตามหลักธรรมศรัทธา 4

1. เชื่อว่าเวรกรรมมีอยู่จริง
2. เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
3. เชื่อว่าชีวิตหลังความตายมีอยู่จริง
4. เชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์

(วิเคราะห์คำตอบ : ศรัทธา 4 เป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ทำแล้วเกิดประโยชน์ มี 4 ประการ คือ เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เชื่อผลของกรรมว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อว่าสัตว์โลกมีกรรมเป็นของตน และเชื่อพระปัญญาและการตรัสรู้ของพระตถาคต ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

๒. อริยสัจ ๔

อริยสัจ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ เป็นความจริงที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ มี ๔ ประการ ได้แก่

- ๑ **ทุกข์** หมายถึง ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ สภาพที่ทนได้ยาก เช่น การประสบกับสิ่งที่ไม่ชอบ การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก
- ๒ **สมุทัย** หมายถึง สาเหตุของความทุกข์ต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากความอยาก เช่น อยากได้ของใช้ราคาแพง อยากเป็นเศรษฐี อยากที่จะไม่แก่ อยากที่จะไม่เจ็บป่วย
- ๓ **นิโรธ** หมายถึง ความดับทุกข์ คือ ไม่มีความทุกข์กายทุกข์ใจ การละกิเลสตัณหา
- ๔ **มรรค** หมายถึง ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ มี ๘ ประการ เรียกว่า มรรคมีองค์ ๘ เป็นทางสายกลาง ที่ไม่ตั้งและไม่หย่อนเกินไป เป็นทางแห่งปัญญาที่จะทำให้ถึงความดับกิเลสและความดับทุกข์ ได้แก่

มัชฌิมาปฏิปทา

เห็นชอบ หมายถึง เห็นในสิ่งที่ถูกต้อง เช่น เห็นว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว
ดำริชอบ หมายถึง คิดทำในเรื่องที่สร้างสรรค์ดีงาม เช่น ไม่คิดหมกมุ่นในการพนัน ไม่คิดอาฆาตพยาบาทผู้อื่น
เจรจาชอบ หมายถึง การไม่พูดโกหก ไม่พูดนินทาว่าร้ายผู้อื่น ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดเพื่อจ้อไร้สาระ
กระทำชอบ หมายถึง การทำงานต่าง ๆ โดยสุจริต เช่น ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม
เลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่หลอกลวงคดโกงผู้อื่น เช่น ไม่ขายสารเสพติด ไม่หลอกลวงต้มตุ๋น
พยายามชอบ หมายถึง ความเพียรพยายามที่จะไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นในตนเอง พยายามที่จะกำจัดความชั่วให้หมดไป พยายามสร้างคุณดี และรักษาคุณดีไว้
ระลึกชอบ หมายถึง ความมีสติระมัดระวัง ไม่ประมาท
ตั้งจิตมั่นชอบ หมายถึง การฝึกจิตให้สงบ มีสมาธิตั้งมั่น สำนวนใจให้แน่วแน่

๑๕

ขั้นสอน

อธิบายความรู้

3. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญของหลักศรัทธา 4 จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างการกระทำที่เกี่ยวข้องกับศรัทธา 4

(แนวตอบ :

- การไม่กล้าทำร้ายสัตว์เพราะกลัวบาป
- การเชื่อว่า ถ้าทำสิ่งที่ดีจะต้องได้รับผลดี
- การเชื่อว่า หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นความจริงแท้แน่นอน)

4. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า

- เมื่อเราปฏิบัติตามหลักศรัทธา 4 จะก่อให้เกิดผลดีอย่างไร

(แนวตอบ : เนื่องจากหลักศรัทธา 4 สอนให้เชื่อเรื่องผลของการกระทำ ซึ่งทุกอย่างเป็นผลจากการกระทำทั้งสิ้น เมื่อทำดีแล้วย่อมส่งผลให้ชีวิตมีแต่ความสุข)

ข้อสอบเน้น การคิด

ใครแก้ปัญหาตามหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้ถูกต้อง

1. เมย์นำหนักเพิ่มขึ้นจึงกินยาลดน้ำหนัก
2. ขวัญเป็นเหาจึงใส่หมวกตลอดเพราะกลัวติดเพื่อน
3. ชินเป็นสิ่วเต็มหน้าจึงทารองพื้นหนาๆ เพื่อปกปิดสิ่ว
4. แอนเกิดอุบัติเหตุจึงตั้งใจว่าต่อไปจะขับรถอย่างระมัดระวัง

(วิเคราะห์คำตอบ : หากต้องการแก้ปัญหาตามหลักธรรมอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค จะต้องรู้สาเหตุของการเกิดทุกข์ก่อน จากนั้นจึงหาวิธีปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ โดยใช้วิธีที่เหมาะสมและควรแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแฉะครู

ครูอธิบายประโยชน์ของการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาใช้ในชีวิตประจำวันว่า

1. ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ โดยใช้เหตุผลและปัญญา
2. ทำให้เป็นคนไม่ประมาท เพราะหลักธรรมอริยสัจ 4 จะคอยเตือนสติให้รู้ว่า ความทุกข์หรือปัญหาเกิดขึ้นได้เสมอ
3. ช่วยให้เราเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง เพราะการลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองจะช่วยให้เรามองเห็นความยากง่ายของปัญหา ซึ่งจะทำให้เราหลุดพ้นจากต้นเหตุและเห็นแสงสว่างแห่งปัญญา

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

5. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อมูลเกี่ยวกับอริยสัจ 4 และหลักกรรม
6. ครูถามนักเรียนว่า
 - อริยสัจ 4 คืออะไร
(แนวตอบ : หลักธรรมเกี่ยวกับความเป็นจริงที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามหลุดพ้นจากความทุกข์)
 - กรรมคืออะไร
(แนวตอบ : การกระทำ ซึ่งเป็นต้นเหตุของความเป็นไปในชีวิต)
7. ให้นักเรียนร่วมกันยกตัวอย่างเหตุการณ์ตามหลักอริยสัจ 4 และหลักกรรม
8. ครูเน้นย้ำให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตนตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนฟังว่า หลักมัชฌิมาปฏิปทานี้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9)

๓. หลักกรรม

① **กรรม**

หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความตั้งใจ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า กรรมเป็นต้นเหตุของความ เป็นไปในชีวิต ทำกรรมดีย่อมได้ผล คือ ความสุข แต่ถ้าทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผล คือ ความทุกข์

▲ การเชื่อฟังคำสอนของครูจะทำให้เป็นที่รักของครู

๔. ไตรสิกขา

ไตรสิกขา เป็นหลักธรรม ที่ทุกคนควรปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีงามและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มี ๓ ประการ

- ๑ **ศีล** คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ให้มีระเบียบวินัย มี

ความสุจริตทางกาย วาจา และประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมาย

- ๒ **สมาธิ** คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจ ได้แก่ การฝึกให้มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ไม่หวั่นไหว มีสติอยู่กับตัวตลอดเวลา รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร พุทอะไร และคิดอะไรอยู่

- ๓ **ปัญญา** คือ การฝึกฝนอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามความจริง รู้ผิด รู้ถูก ทำให้เกิดความคิดที่ดีในการทำสิ่งต่าง ๆ

๑๖

▲ การนั่งสมาธิ เป็นการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาอย่างหนึ่ง

นักเรียนควรรู้

① **กรรม** เป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สอนให้เชื่ออำนาจของผลกรรมของตนเองว่า ใครสร้างกรรมสิ่งใด ก็ย่อมได้รับผลกรรมสิ่งนั้นตอบสนอง หรือเรียกกันว่า “กรรมลิขิต”

กรรมในพระพุทธศาสนา มี 2 ประเภท คือ กุศลกรรมและอกุศลกรรม โดยทั้ง 2 ประเภท สามารถทำได้ทั้ง 3 ทาง คือ ทางกาย วาจา และใจ

- กุศลกรรม แปลว่า การกระทำที่เป็นความฉลาด การกระทำที่เป็นความดี
- อกุศลกรรม แปลว่า การกระทำที่เป็นความชั่ว มิใช่ความดี

ข้อสอบเน้นการคิด

ข้อใดคือสาเหตุที่ทำให้เราเกิดความทุกข์ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

1. ไตรลักษณ์
2. ตัณหา
3. มรรค
4. ขันติ

(วิเคราะห์คำตอบ : สาเหตุที่ทำให้เราเกิดความทุกข์ คือ ตัณหา หมายถึง ความอยากมี อยากได้ เช่น อยากได้ของใช้ราคาแพง อยากเป็นเศรษฐี จึงทำให้จิตใจเกิดความว้าวุ่น รุ่มร้อน ดังนั้น ข้อ 2. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

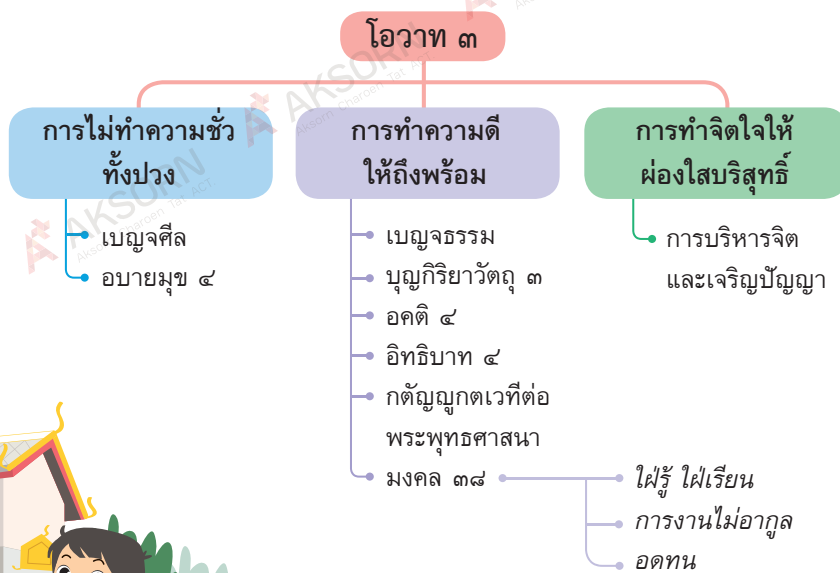
๕. โฉวาท ๓

โอวาท หมายถึง คำแนะนำ คำกล่าวสอน คำว่ากล่าวตักเตือน

โอยาท ๓ เป็นพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระอรหันต-
สาวก ๑,๒๕๐ องค์ ที่มาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย
ณ พระเวฬุวนาราม แคว้นมคธ ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ที่เรียก
กันว่า วันมาฆบูชา

โอวาท ๓ เป็นหลักกรรม ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา มี ๓ ประการ ได้แก่ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์

หลักธรรมของโอวาท ๓ ที่จะได้ศึกษาในชั้น ป.๕ มีดังนี้

ขั้นตอน

อธิบายความรู้

9. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
 - ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาจะมีลักษณะอย่างไร(แนวตอบ : เป็นผู้ที่มีความสำรวมทั้งกายและวาจา มีจิตใจตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่าน)
10. ให้นักเรียนร่วมกันยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ตรงกับหลักไตรสิกขา
11. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายความสำคัญของหลักธรรมโอวาท 3
12. ให้นักเรียนร่วมกันอธิบายโอวาท 3 ในโอวาทข้อที่ 1 การไม่ทำความชั่วทั้งปวง
13. ครูถามนักเรียนว่า
 - เเบญจศีลคืออะไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง(แนวตอบ : เเบญจศีล คือ ข้อควรละเว้น มี 5 ประการ ได้แก่
 - เว้นจากการฆ่าสัตว์
 - เว้นจากการลักทรัพย์
 - เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม
 - เว้นจากการพูดเท็จ
 - เว้นจากการดื่มสุราเมรัย)
- อบายมุข 4 คืออะไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง
(แนวตอบ : อบายมุข 4 คือ ทางแห่งความเสื่อม มี 4 ประการ ได้แก่

 - เป็นนักร้องผู้หญิง
 - เป็นนักร้องสุรา
 - เป็นนักร้องการพนัน
 - คบคนชั่วเป็นมิตร)

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับหลักกรรมโฆวาท 3

1. เป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา
2. พระพุทธเจ้าทรงแสดงในวันอาสาฬหบูชา
3. พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในโอกาสปาติโมกข์
4. พระพุทธเจ้าทรงแสดงในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3

วิเคราะห์คำตอบ : โฉวาท 3 เป็นหลักธรรมที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในโฉวาทปาติโมกข์ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 วันมาฆบูชา ดังนั้น ข้อ 2. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแฉะคร

ครูอธิบายว่า โอวาท 3 คือ หลักธรรมในโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งโอวาทปาติโมกข์ เป็นหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงตลอดปฐมโพธิกาล คือ 20 พรรษาแรก โดยแสดงครั้งแรกในวันเพ็ญเดือนมาฆะ (เดือน 3)

ข้อสอบ

อธิบายความรู้

14. ให้นักเรียนร่วมกันอธิบายโอวาทข้อที่ 2 การทำความดีให้ถึงพร้อม
15. ครูถามนักเรียนว่า เหตุการณ์ที่ครูกำหนดให้ตรงกับเบญจธรรมข้อใด
 - จุ่มให้อาหารสุนัขและแมวจรจัด
(แนวตอบ : เบญจธรรม ข้อ 1 มีเมตตากรุณา)
 - ต้มประกอบอาชีพค้าขายอย่างสุจริต
(แนวตอบ : เบญจธรรม ข้อ 2 มีสัมมาอาชีพะ)
 - ปีนทำผิดและยอมรับผิด
(แนวตอบ : เบญจธรรม ข้อ 4 มีคำสัตย์)
 - แก้วมองซ้ายมองขวาก่อนข้ามถนนเสมอ
(แนวตอบ : เบญจธรรม ข้อ 5 มีสติสัมปชัญญะ)
 - ปรีชารักและซื่อสัตย์ต่อภรรยาและบุตรมาก
(แนวตอบ : เบญจธรรม ข้อ 3 มีความสำรวมในกาม)
16. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่า หลักธรรมโอวาท 3 ในโอวาทข้อที่ 2 แต่ละข้อ มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเราอย่างไร แล้วสรุปผลการอภิปราย จากนั้นบันทึกข้อมูลลงในสมุด
17. ให้นักเรียนพูดสรุปหลักเบญจธรรมโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ

- ๑ โอวาทข้อที่ ๑ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง หลักธรรมที่สนับสนุนไม่ให้นักทำความชั่ว มีดังนี้

เบญจศีล คือ ข้อที่ควรละเว้น มี ๕ ประการ ได้แก่

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์ คือ จงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ที่มีชีวิตทุกชนิด ทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน
๒. เว้นจากการลักทรัพย์ คือ จงดเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้มาเป็นของตน โดยการขโมยหรือนำของเขามาเป็นของตน
๓. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม คือ จงดเว้นจากการยุ่งเกี่ยวฉันชู้สาวกับสามี ภรรยา หรือคู่ครองของคนอื่น
๔. เว้นจากการพูดเท็จ คือ จงดเว้นจากการพูดไม่จริง รวมทั้งการพูดจาหยยาบคาย พูดนินทาว่าร้ายผู้อื่น
๕. เว้นจากการดื่มสุราและเสพสารเสพติด คือ จงดเว้นจากการเสพสิ่งที่เป็นที่ติแห่งความประมาททุกชนิด เช่น เครื่องดื่มมึนเมา และสารเสพติด เพราะเมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย และไม่สามารถควบคุมสติของตนเองได้

อปายมุข ๔ คือ ทางแห่งความเสื่อม มี ๔ ประการ ได้แก่

๑. เป็นนักแสดงผู้หญิง คือ ประพฤติตนเป็นคนเจ้าชู้ สำนอนทางเพศ หลงไหลในกามารมณ์ หมกมุ่นกับผู้หญิงไม่เลือกหน้า
๒. เป็นนักแสดงสุรา คือ ชอบเสพสิ่งของมีเมาต่าง ๆ เช่น สุรา สิ่งเสพติดเป็นประจำ
๓. เป็นนักแสดงการพนัน คือ ชอบเล่นการพนันเป็นประจำ เช่น เล่นหวย เล่นพนันมวย พนันม้า พนันบอล
๔. คบคนชั่วเป็นมิตร คือ คบเพื่อนที่ไม่ดี และมักชักชวนไปในทางที่เสื่อม เช่น ชักชวนให้เสพสิ่งเสพติด ชวนเล่นการพนัน ชวนไปทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น

๑๘

เกร็ดแถมครู

ครูให้นักเรียนฝึกท่องเบญจศีลทั้ง 5 ข้อ ดังนี้

1. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(เว้นจากการฆ่าสัตว์)
2. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(เว้นจากการลักทรัพย์)
3. กามสุ มิจฉาจารา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(เว้นจากการประพฤติผิดในกาม)
4. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(เว้นจากการพูดเท็จ)
5. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ
(เว้นจากการดื่มสุราและสารเสพติด)

ข้อสอบเน้นการคิด

ข้อใดเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการขาดเบญจศีล ข้อ 4

1. ครอบครัวแตกแยก
2. ถูกที่ทำงานไล่ออก
3. กลายเป็นคนไม่มีความน่าเชื่อถือ
4. เป็นโรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับช่องปาก

วิเคราะห์คำตอบ : ศีลข้อ 4 คือ การละเว้นจากการพูดเท็จ ดังนั้น ผลโดยตรงที่เกิดจากการขาดศีลข้อ 4 คือ กลายเป็นคนไม่มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ข้อ 3. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

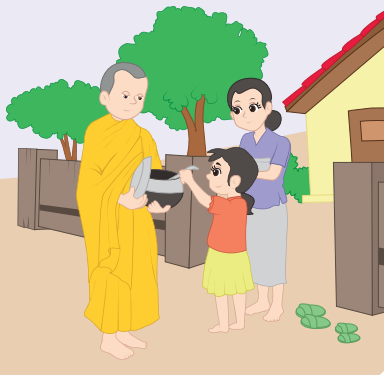
- ๒ โอวาทข้อที่ ๒ การทำความดีให้ถึงพร้อม หลักธรรมที่สนับสนุนให้คนทำความดี มีดังนี้

เบญจธรรม คือ ข้อที่ควรประพฤติปฏิบัติ มี ๕ ประการ ได้แก่

๑. มีเมตตากรุณา คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น
๒. มีสัมมาอาชีวะ คือ ประกอบอาชีพในทางที่สุจริต
๓. มีความสำรวมในกาม คือ พอใจและยินดีในคู่ครองของตน
๔. มีคำสัตย์ คือ พูดความจริง พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพ
๕. มีสติสัมปชัญญะ คือ มีความรู้ตัวอยู่เสมอ ไม่ประมาท

บุญกิริยาวัตถุ ๓ คือ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ หรือหลักแห่งการทำความดี มี ๓ ประการ ได้แก่

๑. ทานมัย (บุญสำเร็จด้วยการให้) หมายถึง การทำบุญหรือการทำความดีด้วยการแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้กับผู้อื่น
๒. สีลมัย (บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล) หมายถึง การทำบุญด้วยการประพฤติดี ประพฤติถูกตามทำนองคลองธรรมด้วยการรักษากายและวาจาของตนให้เรียบร้อยเป็นปกติ ฝึกควบคุมตนเอง งดเว้นจากการประพฤตินิสัยที่ไม่ถูกไม่ควรด้วยการรักษาศีล
๓. ภาวนามัย (บุญสำเร็จด้วยการเจริญภavana) หมายถึง การทำบุญด้วยการฝึกอบรมจิตใจของตนเองให้มีความสุข

๑๙

ขั้นสอน

อธิบายความรู้

18. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
 - การที่เราปฏิบัติตนตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ส่งผลได้อย่างไร
(แนวตอบ : ทำให้เราปฏิบัติตนถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ทำให้ชีวิตมีความสุข)
19. ครูถามนักเรียนว่า
 - ทานมัยคือการทำบุญในลักษณะใด
(แนวตอบ : การทำบุญด้วยการแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้กับผู้อื่น)
 - สีลมัยคือการทำบุญในลักษณะใด
(แนวตอบ : การทำบุญด้วยการประพฤติดี ปฏิบัติตนถูกต้องตามทำนองคลองธรรม)
 - ภาวนามัยคือการทำบุญในลักษณะใด
(แนวตอบ : การทำบุญด้วยการฝึกอบรมจิตใจของตนเองให้สงบสุข)
20. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
 - เพราะอะไรเราจึงไม่ควรมัวคดี 4
(แนวตอบ : เพราะมัวคดี 4 จะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม และเมื่อมีความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้นแล้ว ก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งในการทำสิ่งต่าง ๆ)
21. ครูถามนักเรียนว่า
 - นักเรียนจะนำหลักอภิยาบท 4 มาปรับใช้ในการเรียนได้อย่างไร
(แนวตอบ : ตั้งใจฟังเมื่อครูสอน มีความขยันหมั่นเพียรในการอ่านหนังสือ ทบทวนบทเรียน)

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดไม่ถือว่าเป็นบุญกิริยาวัตถุ

1. พระสงฆ์รักษาศีลอย่างเคร่งครัด
2. โรงงานบริจาคผ้าไหมให้ผู้ประสบภัยหนาว
3. พุทธศาสนิกชนร่วมกันตักบาตรในวันพระ
4. ผู้ปกครองบริจาคเงินให้โรงเรียนเพื่อให้ลูกได้เข้าเรียน

(วิเคราะห์คำตอบ : บุญกิริยาวัตถุ คือ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ข้อ 2. และข้อ 3. คือ ทานมัย การให้ ข้อ 1. คือ สีลมัย การรักษาศีล ส่วนข้อ 4. ไม่จัดว่าเป็นบุญกิริยาวัตถุ เพราะเป็นการให้เพื่อผลประโยชน์ ไม่ถือว่าเป็นการทำบุญหรือหลักแห่งการทำความดี ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแฉครู

ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า เบญจศีล คือ ข้อควรละเว้น 5 ประการ ส่วนเบญจธรรม คือ ข้อควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการ หลักธรรมทั้งสองเป็นธรรมคู่กัน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามมีความสุขในการดำเนินชีวิต

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

22. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
- เพราะอะไรเราจึงควรมีความกตัญญูต่อบุคคลที่เราเคารพบูชา
- (แนวตอบ : เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ทำให้พุทธศาสนิกชนดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ส่งผลให้สังคมสงบสุข ดังนั้น พุทธศาสนิกชนจึงควรมีความกตัญญูต่อบุคคลที่เราเคารพบูชา)
23. ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่เราเคารพบูชา
- (แนวตอบ : การกตัญญูต่อบุคคลที่เราเคารพบูชาทำได้โดยการศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตามหลักธรรม ปกป้อง และเผยแผ่พระพุทธศาสนา)
24. ครูซักถามความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับคำว่า มงคล 38 จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับมงคล 38 ตามหัวข้อที่กำหนด
- ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
 - การงานไม่อาชุลย
 - มีความอดทน
25. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา 3 ในเนื้อหาข้อที่ 2

อคติ ๔ คือ ความลำเอียง หรือการไม่มีความยุติธรรมแก่ผู้อื่น ซึ่งมาจากเหตุผล ๔ ประการ ดังนี้

๑. **ฉันทาคติ** หมายถึง ลำเอียงเพราะรัก เช่น คนที่ตนรักทำผิด สมควรที่จะถูกลงโทษ แต่ไม่ลงโทษ
๒. **โทษาคติ** หมายถึง ลำเอียงเพราะโกรธหรือเกลียด เช่น คนที่เราไม่ชอบ ไม่ได้ทำผิด แต่เราก็บอกว่าเขาทำผิด
๓. **โมหาคติ** หมายถึง ลำเอียงเพราะความโง่เขลา เช่น ผู้ใหญ่ตัดสินลงโทษผู้น้อย โดยที่ยังไม่ได้สอบสวน
๔. **ภยาคติ** หมายถึง ลำเอียงเพราะกลัว เช่น ตำรวจไม่กล้าจับกุมผู้ทำผิด เพราะเป็นคนมีอำนาจมาก

อิทธิบาท ๔ คือ หลักธรรมที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติบรรลุผลสำเร็จในงานที่มี ๔ ประการ ได้แก่

๑. **ฉันทะ** หมายถึง พอใจในการทำงานหรือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความชอบหรือความตั้งใจ เช่น ตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงาน
๒. **วิริยะ** หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร ความพยายามในการทำงาน
๓. **จิตตะ** หมายถึง ความเอาใจใส่ในงานที่ทำ
๔. **วิมังสา** หมายถึง รู้จักใช้ปัญญาพิจารณา ตรวจสอบงานที่ทำและปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อให้งานไม่ผิดพลาดและประสบความสำเร็จ

▲ การตั้งใจทำงาน จะทำให้ผลงานออกมาดี

๒๐

เกร็ดแถมครู

ครูจัดการเรียนการสอน โดยร้องเพลง อิทธิบาท 4 ให้นักเรียนฟัง จากนั้นให้นักเรียนร้องตาม ซึ่งเพลงจะให้นักเรียนจำความหมายของหลักธรรมอิทธิบาทได้ทั้ง 4 ประการ

เพลง อิทธิบาท 4

ฉันทะ คือ ความพอใจ
วิริยานันไชริ คือ ความขยัน
จิตตะตั้งใจไว้มั่น
จิตตะตั้งใจไว้มั่น
วิมังสานันหมั่นนึกตรึกตรอง

ข้อสอบเน้นการคิด

ข้อใดเป็นการตัดสินด้วยความยุติธรรม

1. ครูทำโทษนักเรียนทั้งที่ยังไม่ได้สอบสวนความผิด
2. ผู้บริหารรับพนักงานเข้าทำงาน เพราะเป็นหลานของเพื่อน
3. กรรมการตัดสินให้ผู้เข้าแข่งขันหมายเลข 2 ครอบ เพราะไม่ชอบ
4. สมชายได้เลื่อนตำแหน่ง เพราะประธานเห็นว่ามีความสามารถและความรับผิดชอบ

(วิเคราะห์คำตอบ : ข้อ 1. เป็นการตัดสินด้วยความลำเอียง เพราะโกรธหรือเกลียด ข้อ 2. ลำเอียง เพราะความใกล้ชิด ข้อ 3. ลำเอียง เพราะรัก แต่ข้อ 4. เป็นการตัดสินที่มาจากความสามารถของบุคคลนั้น ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

ความกตัญญูท่ต่อพระพุทศาสนา

พระพุทศาสนาเป็นศาสนาที่มีคุณประโยชน์ต่อชาวพุททุกคน ทำให้ชาวพุทมีความสุขและสังคมสงบสุข ดังนั้น พุทศาสนิกชนทั้งหลายจึงมีความกตัญญูท่ต่อพระพุทศาสนา ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

๑. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทศาสนาอย่างถูกต้อง
๒. ปฏิบัติตามหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนาให้ถูกต้องสมกับเป็นชาวพุทที่ดี
๓. ช่วยกันเผยแผ่พระพุทศาสนา เพื่อให้ผู้อื่นรู้และเข้าใจหลักธรรมของพระพุทศาสนา
๔. ปกป้องพระพุทศาสนา โดยการรักษาและทำนุบำรุงพระพุทศาสนา ให้มีความเจริญและมั่นคง

มงคล ๓๘ คือ ธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญของชีวิต มี ๓๘ ประการ ในชั้นนี้กำหนดให้ศึกษา ๓ ประการ ดังนี้

๑. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน (เป็นมงคลที่ ๗) หมายถึง ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้มาก เพื่อให้มีความรู้กว้างขวาง ใส่ใจรับฟัง ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ
๒. การงานไม่อาทูล (เป็นมงคลที่ ๑๔) หมายถึง การทำงานให้เสร็จโดยไม่ปล่อยให้ค้างคัง เพราะถ้งงานที่ทำไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมา
๓. มีความอดทน (เป็นมงคลที่ ๒๗) หมายถึง ความอดทนอดกลั้น ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้กิจการงานทุกอย่างประสบความสำเร็จ

▲ การตั้งใจเรียน ทำให้มีความเข้าใจบทเรียนได้ดี

๒๑

ขั้นสอน

อธิบายความรู้

26. ให้นักเรียนร่วมกันอธิบายโอวาท 3 ในโอวาทข้อที่ 3 การทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์
27. ให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิเป็นเวลา 5 นาที จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
 - เมื่อนั่งสมาธิแล้วรู้สึกอย่างไร
 - (แนวตอบ: จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน)
28. ครูแนะนำนักเรียนว่า การทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ นอกจากจะทำได้โดยการนั่งสมาธิแล้วยังมีอีกหลายวิธี เช่น เดินจงกรม สวดมนต์ให้พระ
29. ครูอธิบายเพิ่มเติมว่า นักเรียนควรเตรียมตัวก่อนทำสมาธิ ดังนี้
 - หาเวลาที่เหมาะสม เช่น ไม่ใช่เวลาใกล้เที่ยง เพราะจะทำให้หิวข้าว
 - หาสถานที่ที่เหมาะสม เช่น ไม่มีเสียงดังอีกที
 - เสร็จจากภารกิจในชีวิตประจำวันแล้ว
 - อยู่ในท่าทางหรืออาการที่สบาย
 - ตั้งเป้าหมายในการนั่งสมาธิแต่ละครั้ง
 - ปฏิบัติทุกวันจนเกิดความเคยชินเป็นนิสัยติดตัว
30. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปโอวาท 3 ในโอวาทข้อที่ 3

ข้อสอบเน้น การคิด

การกระทำในข้อใดเป็นอุปสรรคต่อการทำงานให้สำเร็จ

1. ตั้งเป้าหมายของงานไว้
2. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
3. ใส่ใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ปล่อยงานให้สะสมมาก ๆ เพื่อที่จะได้ทำเสร็จทีเดียว

(วิเคราะห์คำตอบ : การทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและสำเร็จจำเป็นต้องมีการวางแผนเป้าหมาย มีความมุ่งมั่น ใฝ่เรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และไม่ควรถ่ายงานให้คังคัง ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

เกร็ดแ่นครู

ครูเสริมความรู้ หลักธรรมมงคล 38 ให้นักเรียนฟังอีก 1 ประการ ได้แก่ มงคลข้อที่ 25 มีความกตัญญู ซึ่งสิ่งที่ควรกตัญญูประกอบไปด้วย 5 ประการ คือ กตัญญูต่อบุคคล เช่น บิดามารดา ครูบาอาจารย์ กตัญญูต่อสัตว์ทั้งหลายที่เคยใช้งาน เช่น วัว ควาย กตัญญูต่อสิ่งของที่มีคุณต่อเรา เช่น หนังสือเรียน สถานศึกษา วัด ต้นไม้ กตัญญูต่อบุญที่ช่วยนำพาเราไปในทางที่ดี และสุดท้าย กตัญญูต่อตนเอง คอยดูแลรักษาร่างกาย โดยไม่ดื่มสุราและเสพสารเสพติด

ชั้นสอน

อธิบายความรู้

31. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกัน อธิบายความหมายพุทธศาสนสุภาษิตตาม หัวข้อที่กำหนด และยกตัวอย่างการกระทำ ในชีวิตประจำวันที่ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิต แล้วบันทึกข้อมูลลงในสมุด
32. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
 - เราควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้พ้นจากความทุกข์

(แนวตอบ : มีความมานะบากบั่น มีความเพียรพยายาม)
33. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างการกระทำที่ ตรงกับพุทธศาสนสุภาษิต “คนจะล่วงทุกข์ได้ เพราะความเพียร”

(แนวตอบ : มีความเพียรพยายามในการศึกษาเล่าเรียน ทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา)
34. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า
 - เราควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้เกิดปัญญา

(แนวตอบ : ฝึกฝนอบรมตนเองโดยการหมั่นเจริญสมาธิภาวนา ฝึกหาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ)
35. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปพุทธศาสนสุภาษิต “คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร” และ “ปัญญาคือแสงสว่างในโลก”

๓. โอวาทข้อที่ ๓ การทำจิตใจให้สงบใสบริสุทธิ์

เมื่อเราละเว้นความชั่ว และทำความดีให้ถึงพร้อมแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ทำจิตใจให้สงบใสบริสุทธิ์ปราศจากกิเลสต่าง ๆ การรู้จักควบคุมจิตใจให้สงบและมองใสบริสุทธิ์ ย่อมทำให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น หากนักเรียนรู้จักควบคุมจิตใจให้สงบใสบริสุทธิ์ด้วยการทำสมาธิวันละ ๑๐-๑๕ นาที ก่อนเข้าเรียนหรือก่อนนอนทุกวัน จะช่วยให้มีจิตใจที่แน่วแน่ว จิตสงบนิ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน จะทำให้สามารถเรียนรู้หรือทำงานได้เป็นอย่างดี จะคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ทำงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ย่อมทำให้บรรลุเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

▲ การนั่งสมาธิ เป็นการฝึกควบคุมจิตใจให้สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน

๖. พุทธศาสนสุภาษิต

พุทธศาสนสุภาษิต เป็นข้อคิดสอนใจของพระพุทธศาสนา ที่ช่วยเตือนสติชาวพุทธ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนสุภาษิต จึงถือเป็นเครื่องช่วยให้มีหลักในการดำเนินชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

พุทธศาสนสุภาษิตที่ควรศึกษาในขั้นนี้ คือ

๑. คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

วิริเยน ทุกขมจเจติ (วิ-ริ-เย-นะ ทุก-ขะ-มัต-เจ-ติ)

หมายความว่า ความมานะบากบั่นและความเพียรพยายาม ช่วยให้เราสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้

๒๒

นักเรียนควรรู้

๑ กิเลส หมายถึง สิ่งที่ทำให้ใจให้เศร้าหมอง ความชั่วที่แฝงอยู่ในความรู้สึกนึกคิด ทำให้จิตใจขุ่นมัวไม่บริสุทธิ์ โดยกิเลสแบ่งเป็น 3 ประการ ได้แก่

1. โลภะ คือ กิเลสที่ทำให้ใจของผู้คนคิดอยากได้ของคนอื่นในทางผิด เช่น คิดลักขโมย หลอกหลวง ฉ้อโกง
2. โทสะ คือ กิเลสที่ทำให้ใจของผู้คนคิดทำลายคนอื่นให้เสียหายย่อยยับ เช่น เมื่อไม่ชอบใครขึ้นมา ก็คิดต่อยตีเขาให้ยับเยิน
3. โมหะ คือ กิเลสที่ทำให้ใจของผู้คนลุ่มหลงในสิ่งผิดว่าเป็นถูก คิดไม่รอบคอบ เช่น คิดอิจฉาริษยา คิดลุ่มหลงว่าตนเองวิเศษกว่าผู้อื่น

ข้อสอบเน้นการคิด

“คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร” มีความหมายตรงกับข้อใด

1. คนที่ยืนยันยอมจะพบแต่ความสนุก
2. คนที่มีความทุกข์จะต้องมีความขยัน
3. คนที่มีความเพียรจะมีแต่ความร่ำรวย
4. คนจะพ้นทุกข์ได้เพราะมีความเพียรพยายาม

วิเคราะห์คำตอบ : คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร หมายความว่า ถ้าคนเรามีความมานะบากบั่นและมีความเพียรพยายาม ก็จะช่วยให้คนเราสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

การปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ จะต้องประกอบด้วยคุณธรรม คือ ความเพียร จึงจะสามารถทำงานให้สำเร็จลงได้ เช่น ถ้าอยากเรียนหนังสือเก่ง ๆ ก็ต้องมี ความพากเพียรในการศึกษาหาความรู้ อยากเล่นกีฬาเก่ง ๆ ก็จะต้องหมั่น ฝึกซ้อม

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ถ้าต้องการมี ความสำเร็จในชีวิต ต้องอาศัยความ เพียรพยายามเป็นหลัก

๒ **๑** **ปัญญาคือแสงสว่างในโลก**

ปณฺญา โลกสฺมิ ปชฺโชโต (ปัน-ยา โล-กิด-สะ-มิ ปัด-โช-โต)

หมายความว่า โลกของเรามีความเจริญก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน เนื่องจาก คนเราได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ จนเกิดเป็น อารยธรรมสั่งสมสืบทอดต่อ ๆ กันมา

การที่โลกของเราเจริญก้าวหน้าได้ เนื่องมาจากปัญญาหรือความฉลาดรอบรู้ ของคนเราที่ช่วยกันสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ โดยใช้ปัญญาคิดสร้างสรรค์ความเจริญ ทางด้านวัตถุหรือเทคโนโลยีขึ้นมา ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า **ปัญญาทางโลก** ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการประกอบอาชีพ เพื่อการเลี้ยงชีพโดยสุจริต ปัญญา ทางโลกจะเกิดหรือมีขึ้นได้จากการศึกษาเล่าเรียน

แต่ปัญญาที่สำคัญทางพระพุทธศาสนานั้นไม่ใช่ปัญญาทางโลก แต่เป็น **ปัญญาทางธรรม** เป็นปัญญาที่ทำให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตว่า สิ่งต่าง ๆ ล้วนเป็น “อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” คือ สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน และเป็นปัญญาที่ทำให้รู้ดี รู้ชั่ว รู้บาปบุญคุณโทษ

▲ การหมั่นเพียรในการอ่านหนังสือเป็นประจำ จะทำให้อ่านหนังสือได้เก่ง

๒๓

ขั้นสอน

ขยายความเข้าใจ

36. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ หลักธรรมที่กำหนดให้ว่ามีประโยชน์ต่อการ ดำเนินชีวิตของเราอย่างไร โดยดูหัวข้อจาก กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จากหนังสือเรียน หน้า 24 แล้วสรุปผลการอภิปราย และบันทึก ข้อมูลลงในสมุด เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิต ประจำวัน
37. ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน จากนั้นบันทึกข้อมูล หลักธรรมโอวาท 3 ที่กำหนดให้ โดยดูหัวข้อ จากกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จากหนังสือ เรียน หน้า 24 แล้วบันทึกผลลงในสมุด จากนั้น นำเสนอผลงานหน้าชั้น

ข้อสอบเน้น การคิด

ข้อใดไม่ใช่ปัญญาทางโลก

1. การคิดค้นยาต้านมะเร็ง
2. การนั่งสมาธิเจริญวิปัสสนา
3. การสร้างสร้อยงานสิ่งประดิษฐ์
4. การออกแบบศาสนสถานตามแบบไทยๆ

วิเคราะห์คำตอบ : ปัญญาทางโลก คือ ปัญญาหรือความฉลาดรอบรู้ที่ช่วยสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นมา เช่น วัตถุ เทคโนโลยี ส่วนการเจริญวิปัสสนาถือว่าเป็นปัญญาทางธรรมที่เกิดจากการฝึกอบรมสมาธิ ดังนั้น ข้อ 2. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

นักเรียนควรรู้

- ๑ **ปัญญา** ปัญญา 3 ประการ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้มีปัญญาสูงสุด ได้แก่
1. สุตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการได้ฟัง ได้อ่านเรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงาน การใช้ชีวิต
 2. จินตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการคิด โดยนำสุตมยปัญญาที่ได้เรียนรู้ มาพิจารณาดูว่ามีเหตุผลควรเชื่อถือได้หรือไม่ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับตนเอง หรือนำไปสู่ทางพ้นทุกข์ได้หรือไม่
 3. ภวานามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติ หรือลงมือทำ จนรู้แจ้ง เห็นจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นปัญญาที่แท้จริง

ขั้นสรุป

ตรวจสอบผล

1. ครูตรวจสอบผลการบันทึกข้อมูล ผลการอภิปราย เรื่อง หลักธรรมมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเราอย่างไร โดยครูประเมินจากความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และสามารถนำไปใช้ได้จริง
2. ครูตรวจสอบผลการนำเสนอผลงาน การบันทึกข้อมูลหลักธรรมโอวาท 3 โดยพิจารณาจากความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลหลักธรรม
3. ครูตรวจสอบความถูกต้องของการทำกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้
4. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษา เรื่อง หลักธรรมของพระพุทธศาสนา
5. นักเรียนทำแบบฝึกปฏิบัติ เรื่อง หลักธรรมของศาสนา
6. นักเรียนทำแบบวัดฯ หน้า 7-11
7. นักเรียนทำใบงาน เรื่อง หลักธรรมของพระพุทธศาสนา จากแผนการสอน

ขั้นประเมิน

1. ครูประเมินผลโดยการสังเกตความเข้าใจในการตอบคำถามและการนำเสนอผลงานหน้าชั้นของนักเรียน
2. ครูตรวจแบบวัดฯ
3. ครูตรวจแบบฝึกปฏิบัติฯ
4. ครูตรวจสอบผลจากการทำใบงาน โดยศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินใบงานของนักเรียนจากแบบประเมินที่แนบท้ายแผนการสอน

ถ้าปัญญาทางโลกเปรียบเสมือน
แสงสว่างของดวงจันทร์คืนใด ปัญญา
ทางธรรมก็เปรียบเสมือนแสงสว่างของ
ดวงอาทิตย์ฉันนั้น

แสงสว่างของดวงอาทิตย์ทำให้
เราสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน
เพียงใด ปัญญาทางธรรมก็ทำให้เรา
สามารถมองเห็นความเป็นจริงของ
ชีวิตได้ชัดเจนเพียงนั้น

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า **ปัญญาคือแสงสว่างในโลก**

▲ การหมั่นสวดมนต์และเจริญภาวนา ทำให้ปัญญา
เกิดขึ้นได้

กิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้

๑. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาตามหัวข้อต่อไปนี้
 - หลักธรรมของศาสนาที่นักเรียนปฏิบัติตามคือหลักธรรมใด
 - หลักธรรมของศาสนาที่นักเรียนนำมาปฏิบัติมีอะไรบ้าง
 - ผลของการปฏิบัติตามหลักธรรมนั้น ๆ เป็นอย่างไร
๒. แบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม วางแผนปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนากลุ่มละ ๑ หลักธรรม แล้วนำไปปฏิบัติจริง จากนั้นนำเสนอผลการปฏิบัติ พร้อมบอกประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาที่พบ และวิธีแก้ปัญหา
๓. ตอบคำถามว่า ในชีวิตประจำวัน นักเรียนนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้ในการพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างไร

แนวทางการวัดและประเมินผล

ครูตรวจการทํางาน เรื่อง หลักธรรมของพระพุทธศาสนา ประเมิน การนําสื่อผลงานและสังเกตพฤติกรรมการทำงาน จากนั้นครูศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินชิ้นงานของนักเรียนจากแบบประเมินชิ้นงาน ที่แนบท้ายแผนการสอน

[illegible]

ข้อสอบเน้นการคิด

ผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางของปัญญาทางธรรมจะมีลักษณะตรงกับข้อใด

1. มิมิตรและบริวารมาก
2. มองเห็นถึงความจริงของชีวิต
3. เข้าพิธีอุปสมบทได้อย่างรวดเร็ว
4. เป็นที่ยอมรับของหัวหน้าและเพื่อนร่วมงาน

วิเคราะห์คำตอบ : ปัญญาทางธรรม คือ ปัญญาที่เกิดจากการฝึก
อบรมสมาธิเจริญภาวนา ส่งผลให้หยั่งรู้ถึงสภาพความเป็นจริงของ
ชีวิต ดังนั้น ข้อ 2. จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง)

ชั้นสอน

3) แนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมใน

ภูมิภาคของนักเรียน มีดังนี้

- โครงการปลูกป่า
- โครงการรณรงค์ให้ความรู้ เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- โครงการทำฝายแม้ว ชะลอน้ำตาม ลำธารในป่า
- โครงการปลูกป่าในใจคนตามศาสตร์ พระราชา
- โครงการบำรุงรักษาดิน
- โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่)

10. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำใบงาน เรื่อง ตัวอย่าง การรักษาและการทำลายสิ่งแวดล้อม และ ทำใบงาน เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม จากแผนการสอน แล้วติดผลงานที่ ป้ายนิเทศเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไป

การใช้สิ่งอื่นทดแทน

๖

การใช้สิ่งอื่นทดแทน ช่วยให้ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อย เช่น ใช้ถุงผ้า หรือตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก หรือ ใช้ปิ่นโตใส่อาหารแทนการใช้กล่องโฟม

๗

การดูแลและป้องกัน

วิธีการนี้เป็นวิธีที่ทุกคนต้องร่วมมือกันดูแลและป้องกันไม่ให้เกิดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย รวมถึงช่วยป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา เช่น ช่วยกันดูแลแหล่งน้ำในชุมชนไม่ให้มีขยะหรือมีน้ำเสีย หากพบเห็นการทำลาย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ควรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาดูแล

การรีไซเคิล

๘

การรีไซเคิลเป็นการนำวัสดุเหลือใช้ ไปผ่านกระบวนการแปรรูป เพื่อนำกลับมา ใช้ใหม่ เช่น แก้วที่แตกสามารถนำไปรีไซเคิลเป็น แก้วใบใหม่ได้

รู้เรื่อง

ภูมิศาสตร์

๑. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม แล้วปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) สืบค้นทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคตนเองโดยใช้แผนที่และรูปถ่าย
- ๒) วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่น ของประชากรในภูมิภาคว่าเป็นอย่างไรบ้าง จากนั้นนำเสนอผลงาน ที่หน้าชั้นเรียน
- ๓) สำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคของตนมา ๑ อย่าง แล้ว จดบันทึก จากนั้นวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น และเสนอแนวทางแก้ปัญหา จากนั้นนำเสนอผลงานที่หน้าชั้นเรียน

๒๑๐

เกร็ดแฉะครู

ครูเสริมความรู้ เรื่อง สีของถังขยะ ให้นักเรียนฟังว่า

- ถังขยะสีเขียว รองรับขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมา หมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผักผลไม้ เศษอาหาร
- ถังขยะสีเหลือง รองรับขยะที่สามารถนำมารีไซเคิล เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก
- ถังขยะสีฟ้า รองรับขยะย่อยสลายไม่ได้ แต่ไม่เป็นพิษ เช่น พลาสติกห่อ ลูกอม ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป
- ถังขยะสีแดง รองรับขยะที่มีอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง หลอดไฟ

ข้อสอบเน้นการคิด

การรีไซเคิลคือการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการอย่างไร

1. การปลูกต้นไม้ทดแทน
2. การใช้กระดาษสองหน้า
3. การบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ
4. การนำขวดน้ำพลาสติกไปหลอมมาทำเป็นกล่องปากกา

วิเคราะห์คำตอบ : การรีไซเคิล คือ การนำขยะบางชนิดที่ใช้แล้ว กลับไปเข้ากระบวนการแปรรูปให้เป็นวัตถุดิบ โดยอาจจะใช้ วิธีหลอม เพื่อนำกลับมาผลิตของชิ้นใหม่ ดังนั้น ข้อ 4. จึงเป็น คำตอบที่ถูกต้อง

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2550). **มารยาทไทย**. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล. (2553). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- จรินทร์ เทศวานิช. (2545). **การเงินและการธนาคาร**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บราส นิโคลัส. (ม.ป.ป.). **ฉลาดรู้ดูแผนที่ชุมชน**. แปลและเรียบเรียงโดย ดวงตา ปาวา. กรุงเทพฯ : ดรีม พับลิชชิ่ง.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2546). **ประวัติศาสตร์ต่าง ๆ และปรัชญาธรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปัญญา จารุศิริ และคณะ. (2557). **ภูมิศาสตร์กายภาพ Physical Geography**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สอวน.
- ปติยามาศ หลีวัฒนาสิริกุล. (2559). **มีสติ รู้คิด รู้ทำ/รู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิ สอวน. (2558). **ภูมิศาสตร์กายภาพ (physical geography)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. (2541). **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน.
- วิโรจน์ เอี่ยมเจริญ และคณะ. (2560). **Aksorn's Thailand Atlas**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2545) **คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2555). **แนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- “การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2561”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.mdes.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2562).
- “กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ”. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.nso.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล : 8 กุมภาพันธ์ 2562).
- Academic Team Aksorn Charoen Tat. (2015). **Super Social Studies Primary 5**. Bangkok: Aksorn Charoen Tat.

สร้างอนาคตเด็กไทย ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับโลก

>> ราคาเล่มนักเรียนโปรดดูจากใบสั่งซื้อของ อจท.

อักษ
อักษเจริญทัศน์ อจท.

บริษัท อักษเจริญทัศน์ อจท. จำกัด
142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร./แฟกซ์. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)
www.aksorn.com f Aksorn ACT

LINE@
AKSORN กรุ๊ป

คู่มือครู นร. สังคมศึกษา ป.5

8 858649 143969

350.-

ราคานี้ เป็นของฉบับคู่มือครูเท่านั้น